

Tečaj XXX.

Ožujak 1906.

Broj 3.

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izdaje
hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Uređuje
F. Z. KESTERČANEK.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1906.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

10 milijuna šumskih biljaka.

Crni i bieli bor, omorike, ariš, jele, weimutovce, kao i sve vrsti inostranih četinjača, a napose veoma krepke javore, hrastove, crvenu johu, bielu johu, breze, bukve, jasene, gledičije, akacije, briestove i t. d.

Divjake raznih voćaka za podlogu u cieplnjacima, kao i sve vrsti šumskih presadnica **prodaje** u poznato pouzdanoj kakvoći e. i kr. austro-ugarski dvorski dobavljač

Adalbert Farago

trgovina šumskog sjemenja i sjemenjara na paru uz topli zrak u

 ZALA-EGERSZEGU (u Magjarskoj)

kod želj. stanice Varaždin, koja postaja za naručbe iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije i t. d. posebne povoljne željezničke odpremne pogodnosti omogućuju.

Dopisnica uredništva.

P. n. A. C. u Djakovu. Mi nemogosmo znati Vaših želja — što ih saobćiste predsjedničtvu na doznačnicama kod uplate članarine — koje prima g. blagajnik društva. Valjalo Vam se odmah izravno na uredničtvvo obratiti. U ostalom sada je stvar uredjena kako javiste.

V. D. u Macelju. Hvala na poslanim prilozima, a i obećana dalnja dobro će nam doći. Prijatelju V. B. poslali smo poruku izravno — držeći da će to prije voditi cilju.

P. C. u Novoj Gradiški. Samo lugari i nadzirači lova plaćaju kao članovi „društva za gojenje lova i ribarstva u Zagrebu“ osim upisnine od 1 K. jedan put za uvjek, samo još po 2 K. godišnje članarine, a dobivaju zato bezplatno društveni mjesecnik „Lovačko ribarski viestnik“ — g. g. šumari pako kao redoviti članovi 2 K. upisnine i 6 K. članarine na godinu. Toliko na Vaš upit od 15 veljače.

C. D. u Karlovcu. Da Vam se „Š. list“ nije redovito dostavljao — sami ste kriji, zašto ne javite odmah uredničtvu promjenu Vašeg obitališta ili ne reklamiraste list?

B. J. u Požegi. Svaki se originalni članak na zahtjev nagradjuje, a svaki ko umije dobro nam je došao.

B. P. u Pisarovini i G. C. u Osijeku. Najljepša hvala na obavjesti.

M. M. u Djakovu. Vašoj smo želji još na 13. p. m. udovoljili.

J. J. u Kutini. Poslani člančić primismo u redu — kad dospijemo priredit ćemo ga za tisak.

Upozorujemo i opet, da gg. izvole promjene adrese, reklamacije — kao i sve na uredničtvu i upravu „Šumarskoga lista“ i „Lugarskoga viestnika“ odnoseća pisma u svom vlastitom interesu izravno na uredničtvvo upravljati.

Gospoda, koja bilo krvnjom pošte ili inače ne bi najdulje do 10. dana u mjesecu primila odnosni broj lista, neka to odmah prijave uredničtvu, da im se takav dok zaliha dotiče može ponovno dostaviti. Putem pošte su takove reklamacije proste od poštarine.

Isto treba za vremena javiti i sve promjene, odnoseće se na obitalište adresata.

Sva uredničtva tičuća se pisma i pošiljke valja dostavljati izravno p. n. uredniku profesoru F. Ž. Kesterčaniku — Zagreb — Mesnička ul. 18. I. Ostala pisma kao i novčane pošiljke pako samo „predsjedničtvu hrvat. slav. šumarskoga društva“.

Šumarski list.

Br. 3.

U ZAGREBU, 1. ožujka 1906.

God. XXX.

Pretplata za nečlanove K 12. na godinu. — Članovi šumar. družtva dobivaju list bezplatno. — Članarina iznosi za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove I. razreda K 10. i 2 K pristupnine. — Za lugarsko osoblje K. 2. i K 1. pristupnine i za „Šum. list“ K. 4 u ime pretplate. — „Lugarski viestnik“ dobivaju članovi lugari badava. Članarinu prima predsjedništvo družtva.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

Reambulacija šumskega medja.

U broju 1. „Šum. lista“ od ove godine objelodanjen je članak g. prof. Hlavinke o »reambulaciji medja na osnovu katastralnih map« občenito, a toli svestrano, da se istomu tehničke strane jedva išlo pridodati dade. Lačam li se pera u namjeri, da se na rečenu radnju dielomice osvrnem, to činim zato: da to pitanje u dva smjera objasnim specialnim osvrtom na reambulaciju šumskega medja.

Ako i je sve ono, što je na str. 33. glede uporabe šumske busole pri reambulaciji medja na osnovu kat. mapa rečeno izpravno, to ipak obzirom na izkustvo što no sam ga stekao pri početku svog zanimanja s timi radnjami u praksi, ne bih nikomu preporučiti smio, da poduzme obnavljati šumske medje busolnim nastrojem, i to iz razloga; što se niti putem lokalne deklinacije, a niti preko magnetičkih azimuta poligonalnih stranica, ne dadu smjerovi stranica, dakle niti veličine kuteva onom preciznošču izmjeriti, odnosno iz nacrtu u narav prenjeti, koja je potrebna, da se pri omedjašenju ne zadje u tudi posjed, što se naročito rado dogodi pri sistemu tog načina radnje onda, ako se posao imade obaviti na dugačkoj periferiji šume, sastavljenoj od samih kratkokračnih kuteva.

Već su u samoj naravi magnetičke igle, kao i u konstrukciji busolnog nastroja, sadržani izvori pogriješaka, koji sami po sebi uvjetuju takove netočnosti, da se prenosi kuteva i stranica iz nacrtu u narav, uporabom busolnog nastroja ne dadu potrebnom točnošću obaviti. Uvažimo li, da odvisi u obće postignuta točnost pri radnjama s busolom:

1. ponajprije od veličine limbusa i preciznosti njegove razdiobe (jednostavniji nastroji u ciele stupnjeve i samo $30'$);
2. od okolnosti, da je odčitanje razdiobe manje ponzdano, pošto krajevi magnetičke igle ne prileže oštro na limbusu, počem igla služi kod odčitanja više kao kazalo no kao nonij;
3. što je upad igle u meridian uvjek donekle nesiguran i to radi trvenja na brukvici i radi zračnih zaprieka;
4. što je stanje igle vazda podvrgnuto malim promjenama dočim uslijed meteoroloških upliva nastupaju veće smetnje i u smjeru same igline magnetičke osi.

Tim ćemo lahko doći do zaključka: da nastroj, koji uz svu valjanu mehaničku konstrukciju već sam po sebi sadržaje nepopravive i neodklonive mane uplivajuće na valjanost operacionog rezultata, nije prikladan za radnje, koje iziskuju minucioznu točnost. Koja mi korist od radnje s instrumentom, kod kojega je očevidno, da ću do pravoga rezultata doći istom onda kad a pri koncu radnje, ponajprije ustanovim veličinu pogriješke, ter istom njezinim izpravkom dodjem do onog posljedka, kojega bi morao bio ustanoviti već samim direktnim mjerenjem? Čim je stranica kuta kraća (3° , 5° , 8°), tim je teže i nepouzdanije ustanovljenje samih magn. azimuta poligon. stranica, radi nepouzdanog prislona odvinute busolne ploče uz kratku stranicu; dočim je u ovom slučaju, ako nam je operati sa dugom stranicom kuta (60° — 80°), a sam pravac iste po magnet. azimutu ma iz kojeg razloga od faktičnog smjera u naravi pokazan krivo, pogriješka toli omašna, da ćemo reambulacijom moći izkolčiti samo lik nacrtu, a nikako nje gov faktični položaj u naravi. Što ću s nastrojem pri mjerenu koj niti u mene, a prema posljedkom

izmjere niti kod prisutnih susjeda ne može roditi pouzdanjem da su posljedci izmjere faktičnoj istini toliko bliži, na koliko je to u obće samo moguće? Nepovjerenje će se u nas sve trojice roditi,isto će rasti nastavkom operacije od točke do točke, ter će konačno morati dovesti do prekinuća odpočete radnje. To je redovita sudska reambulacija, koje odpočimljemo busolinim nastrojem, a naročito sistemom uporabe magnetičnog meridiana. I drugi sistem reambulacije busolom, da se naime kutomjerom u načrtu ustanovljeni stupnjevi, busolom prenašaju u naravi na medjašni potez, ne mogu zagovarati iz razloga: jer se detaljno kutomjerom odčitani kut u načrtu ($< 31^{\circ} - 18' - 40''$), busolom u narav prenjeti ne da, pošto bi se minute i sekunde samo po procjeni i od oka na busolinom limbusu ustanoviti dale, uslijed česa bi stranica kuta bila sasma neopredie-
ljen o ustanovljena.

Neka mi je s toga dozvoljeno, da mladje sudrugove, koji jošte nisu imali prilike, da u praksi vlastitim izkustvom sve ove obstojnosti uglave, sasma ozbiljno odvratim od pokušaja, da idu medje na periferiji šumskog posjeda busolom reambulirati onda, kada bi pomoću kat. načrta u narav morali prenati kuteve i stranice poligona.

Da je moje stanovište u ovom pitanju izpravno, moći će osim jur rečenim i navedenim uglaviti jošte navodom: da je u Njemačkoj uporaba busole pri ustanovljenju medjašnih poteza pri sudskim uredovanjima, zakonom upravo zabranjena. Držim, da je to učinjeno zato, što je ondje zemaljska izmjera, mjesto mjeračkim stolom, obavljena mjeranjem kuteva theodolitom i mjeranjem stranica u naravi.

Iz svega, što sam do sada o reambulaciji medja s busolom rekao, ne smije ipak nitko zaključiti, da sam ja busolin neprijatelj ili protivnik. Busola imade za unutarnju šumsku izmjedu, za izlučbe sastojina, izmjedu i urisavanje sjećina, za traciranje prosjeka (nu ne medjašnih!) i t. d. osobitih prednosti, a za naše tovrstne gospodarstvene svrhe pruža nam i dovoljno točne podatke osobito onda, ako i kada šnjome *

operiramo po sistemu râda, kako ga je g. profesor na str. 33. »Š. l.« objasnio.

U pogledu reambulacije medja t. j. prenosa kuteva i stranica u narav iz kat. nacrta pomoću kojeg k u t o m j e r n o g n a s t r o j a, iztaknuo je g. profesor na str. 32. sasma izpravno, da valja poligonalne kuteve na nacrtu izmjeriti s a d o b r i m a l h i d a n i m t r a n s p o r t e u r o m . Toj odredbi nemam i ne mogu ništa dodati, jer je tehnički precizna. No činjenica je: da su alhidadni kutomjeri skupi, da ih u svake šumske uprave nači nije. Obično se upotrebljuju transporteuri od lima, papira itd. Ti su netočni, njihova razdioba dosiže jedva pol stupnja, pa radi li se š njima — što je u praksi vrlo obično — tad su posljedci geodetičke operacije netočni, mukotrpni. Mjernik traži pogrešku u nacrtu, u nastroju, u sebi, svagdje; samo se nedosjeti, da klica pogriješaka leži već u porodjaju radnje, — u odčitanju kuteva. I zato bi ja rado iztaknuo, da se svagdje onđe, gdje reambulatoru nije pri ruci dobri alhidadni kutomjer, kutevi ne smiju mjeriti običnim kutomjeri, već da ih valja na mapi računati, odnosno izmjeriti tetivnim načinom. Tetivnim načinom možemo kut na nacrtu izmjeriti istom onom oštrinom, kojom možemo kut sa kutomjernim nastrojem providjenim sa nonijem za odčitanje minuta i sekunda i prenjeti u narav. Kada smo dakle tim najpreciznijim grafičkim načinom opredelili veličinu kuta, pa smo od nepobitno fixne točke odpočeli radnjom, pa ju u njezinom nastavku svagda i na nove fixne točke nadovezujemo, onda je sama reambulacija medje geodetska zabava i igračka, jer se smjer medje, odnosno stranice kuta, sami po sebi odaju iz izmjere veličine kuta. Radi li geodet tim načinom, tada mu je lahko jamčiti za posljedak njegova rada, lahko mu je, da i sudeu, i vlastniku, i medjašu dotične čestice izpravnost posljedaka svoje radnje — i prisegom uglavi. Ako su interesenti priznali kao izpravno ustanovljeni medjašni potez zadnje točke, onda više ustanovljenju idućeg medjašnog pravca (stranice kuta) prigovoriti ne mogu, jer je za smjer medjašnog pravca mjerodavna veličina samog kuta. Od-

čitan li je pako ovaj na gornji način, dakle najtočnije, tada prigovora — obzirom na pravac medje urisan u nacrtu! — ne može biti, nastanu li, neka geodet dotični u izmjeri nalažeći se kut odmah na licu mjesta još jednom mjeri i računa — pa će se zaprijeka pronaći i odkloniti, ili izpravni izmjerni posljedak po strankama priznati morati — sve da je kojoj od njih i nepočudan.

Kako se tetivnim načinom kutevi mjere, skrižaljke izračunavaju o tome upućujem na nauku o geodesiji*. Primjećujem samo, da imademo za odčitanje kuteva stanovitoj tetivi odgovarajućih i gotovih skrižaljka, koje odčitanje kuteva olahkoćuju, ako i jest samo njihovo mjerjenje u nacrtu mučno i naporno. No nategâ se pri obavi geodetskih radnja nikada plašiti ne smijemo, jer su to ciene uz koje samo može našim vanjskim radnjam biti rezultat povoljan.

Šumska kuća Macelj kod Krapine 8. veljače 1906.

Vil. Dojković,
kr. žup. šum. nadzornik u miru.

Statističko procjenbeni podatci o sječini „Boljkovo“.

Onim članovima šumarskoga društva, koji su prigodom prošlo jesenske skupštine pohodili i pregledali hrastovu šumu u Boljkovu, područja kr. šumarije u Vrbanji, a vidjeli i od bijelog drva jur očišćenu hrastovu sječinu, dužan sam još tumačenje, koje na licu mjesta pored kratkoće vremena, a osobito i radi pomanjkanja, u to doba još neprodane i neizradjene sjećine, niti živom riečju, niti tiskovnom reprodukcijom ni obaviti mogao nisam.

Sada, nakon uzliedivše prodaje i izradbe te kao i susjedne sjećine u šumi Sočna, predočiti ću na temelju i tim dobivenih podataka, sliku vidjene sjećine u brojkama, da si ju bar posjetnici skupštine što bolje upamte, a da si i oni, koji takovu

* Anleitung zu Vermessungen in Feld und Wald. Von Dr. C. Bohn. Berlin 1876. str. 137. Geodezija. Dr. V. Köröskenyi. Zagreb 1874. str. 125.

još vidjeli nisu, mogu bar donjekle stvoriti sliku te posavske hrastove šume.

Na sjećivnoj površini od 50 kat. rali, u srežu Boljkovo, izradjeno je još jeseni 1904. bijelo drvo. To je po našem slavonskom šumarskom nazivlju sve drvo što nije hrast. Članovi prošlo jesenske skupštine, vidjeli su najprije mješovitu šumu, a kasnije od bijelog drva očišćenu čistu hrastovu sjećinu od 50 rali, sa 15 hrastovih stabala po rali, koji su tekar u jeseni 1905., dakle godinu dana kasnije prodani. Takovo izrabljivanje prastarih posavskih hrastika, djeluje povoljno na razvoj mladoga naraštaja, koji onda pod uplivom svjetla ojača, prije što no bi se izvrgnuo neposrednom uplivu žarkoga slavonskoga sunca, a i od inovrstnoga drva tim oslobođena hrastova stabla, mogu se onda laglje pregledati i točnije procieniti, što je u financijalnom pogledu opet zato od osobite znamenitosti, jer je kupac onda i u stanju, približiti se svojom procjenom faktičnoj vrednosti prodanoga objekta, a po tome i višu ponudu staviti.

U pogledu broja stabala izgledala je sjećina Boljkovo, ovako:

Hrastovih stabala izpod 45 cm. prsnog promjera bilo je	20 komada	2·6%
Hrastovih stabala do 80 cm. prsnog promjera bilo je	279 komada	36·8%
Hrastovih stabala do 105 cm. prsnog promjera bilo je	315 komada	41·5%
Hrastovih stabala preko 105 cm. prsnog promjera bilo je	125 komada	16·5%
Hrastovih suharaka od raznih debljina bilo je	20 komada	2·6%
	Ukupno	759 komada 100·0%
Godinu dana prije isječenja bilo je na istoj površini jošte i:		
Jasenovih stabala od razne debljine	61 komad	2·5%
Brestovih » » »	632 »	26·2%
Inovrstnih » » »	1721 »	71·3%
	Ukupno	2414 » 100.0%

Sveukupni broj stabala iznašao je dakle 3173 komada ili po rali 15 hrastova i 63 inovrstnih stabala ili ukupno 78 stabala po rali.

Množinu drvne zalihe te sjećine predočuju nam sljedeći brojevi:

Kub. sadržaj hrastovoga drva za tvorivo, i to za ciepanje	1959 m ³
» » » » » pilenje	3009 »
» » » » za ogrev	1898 »
daklem hrastovo tvorivo 72%. gorivo 28%. Ukupno	<u>6866 m³</u>
Kub. sadržaj bijelogog drva za tvorivo	1908 »
» » » » ogrev	4198 »
daklem bijelo drvo za tvorivo 31% za ogrev 69%. Ukup.	<u>6106 m³</u>
Sveukupna drvna zaliha na 50 rali iznašala je dakle	<u>12972 m³</u>

Iz ovih podataka drvne zalihe resultiraju onda po rali i stablu sljedeće brojke:

Kubični sadržaj hrastovoga drva za tvorivo po rali	98 m ³
» » » » za ogrev » »	38 »
	<u>Ukupno hrastovine</u> <u>136 m³</u>
Kubični sadržaj bijelogog drva za tvorivo po rali	38 »
» » » » » ogrev » »	84 »
	<u>Ukupno bijelogog drva</u> <u>122 m³</u>
Sveukupna drvna zaliha po rali	258 m ³
Kubični sadržaj hrastovoga drva za tvorivo po stablu	6·55 m ³
» » » » » ogrev » »	2·50 »
Ukupno hrastovine po stablu	<u>9·05 m³</u>
Kubični sadržaj bijelogog drva za tvorivo po stablu	0·79 m ³
» » » » » ogrev » »	1·74 »
Ukupno bijelogog drva po stablu	<u>2·53 m³</u>

Vidi se dakle, da su hrastova stabla bila daleko jača od stabala bijelogog drva, da je razmjer tvoriva drva prema ogrevnomu kod hrastovih stabala daleko povoljniji nego kod bijelogog drva, i ako se onda u obzir uzme još i visoka vrednost hrasto-

vine za tvorivo prema bijelom drvu, to rezultira, da je po broju stabala pretežna, po kubičnom sadržaju cielokupne zalihe jednaka množina bijelogog drva, sa financijalnoga gledišta u prispolobi prema hrastovini skroz neznatna.

Akoprem je i za pilenje izkazana množina hrastovoga drva i za proizvodjanja ciepane robe — dužica — izvanredno sposobna, ne može se ista ipak danas već, pored visokih ciena rezane robe za ciepanje upotrijeti, kako je to još nedavno bivalo. Danas se upotrebljuju za ciepanje samo kvrgasti, falični dijelovi stabala i deblike grane.

I pojam hrastovoga ogrevnoga drva nestao je već davno kod administracije slavonskih državnih šuma, jer se i to drvo upotrebljuje za proizvodjanja tanina, pošto tvornice tanina plaćaju za takovo drvo znatno višu pristojbu, nego kupci ogrevnogog drva, akoprem žiteljstvo sriemske županije oskudjeva na ogrevnom drvu i akoprem se tamo već i mnogo mohačkoga i vrdničkoga kamenoga ugljena troši. Množina tanin drva, opredjeluje se unapred i neodvisno od procene hrastovoga drva za tvorivo, i to po posebno u tu svrhu ustanovljenoj formuli, koja će se ipak moći već za kratko vrieme od trijuh godina smiestiti jedino još u koji muzej, jer se hrastovi odpadci potičući od tri stogodišnjih hrastova u Slavoniji neće više procjenjivati.

Novčanu vrednost drvene zalihe sjećine Boljkovo predočuju nam slijedeći brojevi:

Hrastovo drvo za tvorivo (4968 m^3) procijenjeno je sa 207.664 K.
Hrastovi otpadci — tanin drvo — proračunani su sa 5.397 K.
Bijelo drvo, tvorivo i ogrevno (6106 m^3) prorač. je sa 30.449 K.
Ukupna vrednost sjećine (faktično u dvijem godi-

nama prodane) opredjeljena bje dakle sa . . . 243.510 K.

Prigodom prodaje postignuto je pak u istinu:

Za hrastovo tvorivo drvo	327.192 K.
Za hrastove otpadke	5.397 »
Za bijelo tvorivo i ogrevno drvo	66.766 »
ili ukupno	399.255 K.

Iz podataka procene i unovčenja sledi onda, da je prema proceni, kod hrastovoga tvoriva drva 58% kod bijelog drva pako sa 120% povoljniji uspieh polučen. Nadalje resultiraju iz podataka na rali, na kubični metar, i na stablo, kao na jedinice svedene, sledeće brojke:

Vrednost	procienbena i prodajna:
Hrastovo tvorivo drvo po rali . . .	4153 K. 6540 K.
» tanin » » » . . .	108 K. 108 K.
Bijelo drvo i ogrevno drvo . . .	609 K. 1335 K.
Ukupno	4870 K. 7983 K.
Hrastovo tvorivo drvo po kub. metru	43 K. 66 K.
» tanin » » » , , ,	3 K. 3 K.
Bijelo tvorivo i ogrevno drvo . . .	5 K. 11 K.
Hrastovo tvorivo drvo po stablu	274 K. 430 K.
» tanin » » »	7 K. 7 K.
Bijelo tvorivo i ogrevno drvo . . .	13 K. 28 K.
U godini	1902. 1903. 1904. 1905.
Procienbena vrednost jed-	

noga hrasta . . .	212 K.	210 K.	247 K.	274 K.
Prodajna cijena jednog. hrasta	219 K.	240 K.	328 K.	430 K.
Diferencija u krnima . . .	7 K.	30 K.	81 K.	156 K.
» u postotcima . . .	3%	13%	33%	57%

A kako su se pojedine tvrdke za sječinu Boljkovo otimale, vidi se iz sledećih podataka:

Prociena iznašala je 207.664 krnna, preko toga ponudio je reflektant: 1)	35.708	2)	43.926	3)	53.669	4)	59.003
	17%		22%		26%		29%
5)	69.336	6)	78.126	7)	82.441	8)	95.057
	35%		39%		41%		47%
10)	101.324	11)	109.255	12)	119.428.		
	50%		54%		60%		

A sada da iztaknem još i nekoliko slika o preprodaji.

U susjednoj sjećini Sočna, koju su izletnici u Boljkovo vidjeli iz daleka, nu koja je onoj sreza Boljkovo slična kao jaje jajetu, postignuto je po stablu 440, po kubičnom metru pako 77 kruna na panju. Nastalo je stoga doista opravданo pitanje, može li kupac uz ovako visoke cene u obće još reusirati? Imao sam prilike vidjeti trgovačke knjige dotične tvrdke, te sam se osvijedočio, da tvrdka, obzirom na izvanrednu finu kakvoću drva, kakova se traži i dobro plaća, faktično i ovdje bude reusirala.

Za drvenu množinu prve polovice ove sjećine, koja je tako rekuć stablimično preprodavana dobila je tvrdka 80 do 105 kruna po kubičnom metru.

Izmedju procene tvrdke i prodavaoca nije bilo u kubikaciji razlike. Pri prodaji izpostavila se je doduše nešto veća množina, jer prekupci toleriraju više greška nego li je to inače dozvoljeno. Izmedju po 105 kruna po kubičnom metru prodanih trupaca svidjali su mi se napose sljedeći:

Od stabla broj 46. dugog 25·7 m

70 cm. srednjeg promjera sa	9·891 m ³	1038·55 K.
-----------------------------	----------------------	------------

Od stabla broj 147. dugog 18·4 m

80 cm. srednjeg promjera sa	9·249 m ³	980·75 K.
-----------------------------	----------------------	-----------

Od stabla broj 230 dugog 9·0 m

114 cm. srednjeg promjera	18.488 m ³	1941·24 K.
---------------------------	-----------------------	------------

i 8·9 m dugog 99 cm. sred. promjera	18.488 m ³	1941·24 K.
i 5·0 m „ 79 cm. » » sa		

Ovo potonje u 3 komada razrezano stablo, cijenila je tvrdka dok je stojalo sa 16 m duljine i 109 cm. srednjega promjera, daklem sa 14.930 m³. Bila je daklem u proceni oprezna. Spomenuti mi je da će se osim izkazanoga materijala izraditi kod svakoga stabla još i nekoliko akova pintarske robe ili nekoliko stotina francuskih dužica.

Drugu polovicu sjećine prodala je tvrdka u cijelom, računajuć po stablu poprično 5 kubičnih metara za piljenje sposobne robe po 105 kruna, dakle po stablu prodajnu cenu sa 525 kruna, uz uvjet, da se tih 5 m³ kao minimalna množina i onda plaćati mora, ako je ne bi bilo, a bude li toga

više, dužan je kupac superplus po 80 kruna preuzeti. Evidentno je dakle, da će drvotržac, koji je za ova stabla plaćao po komadu 440 kruna, a prodao je od njih samo trupce za 525 kruna po stablu, imati svakako i ovdje lijep dobitak.

Ovime je podjedno zasvjedočena ona na jesenskoj glavnoj skupštini hrv. slav. šumarskoga družtva, prije prodaje slavonskih hrastovih sječina, prigodom razprave o sadašnjim i budućim cienama hrastovine izrečena konkluzija, da će drvotržci moći šumovlastniku tako visoke pristojbe plaćati kakove do sada nikad postignute nisu i koje će se približiti faktičnoj vrednosti slavonskih hrastika.

I druga konkluzija koja je na toj skupštini bila izrečena, obistinila se je takodjer t. j. o cienama hrastovine poveden razprava, urodila je za posjednike slavonskih hrastika i sa financijalnoga gledišta povoljnim uspjehom, jer se ne da poreći, da su prigodom razprave po najkompetentnijem faktoru, po hrvatsko slavonskom šumarskom družtvu, baš u Vinkovcima, na vidjelo iznešene činjenice, o pomanjkanju dovoljne množine hrastika sjedne, — a o izvanrednoj kvaliteti hrastovoga materijala slavonskih šuma s druge strane, na drvno tržiste — uz ma kakvu mu dragu stalnu konjukturu — finansiјalno, povoljno djelovale.

Vinkovci početkom siečnja 1906.

Gj. Kuzma.

O šiškama grmlja i drveća i njihovim uzročnicima.

Imade više razloga, koji opravdavaju, da se šumar i izbliže upozna i s onim zanimivim biljevnim tvorevinama, što ih vrlo često susrećemo na našem grmlju i drveću i što ih narod u običnom govoru nazivlje: šiška, šišarica, babuška, lučec, gubač, dubljica, skipek, zeorelek, zevrilec i t. d.

S jedne je naime strane zanimivo, da razmotrimo čudnovati nač.n postanja tih tvorevina, koje nijesu no posljedica zajedničkoga djelovanja životinjskih i bilinskih tjelesa. S druge je opet strane jedna od tih tvorevina dosta usko vezana i o povijest našeg šumskoga gospodarstva. Poznato je naime, da je »hrastova šiška« bila još nedavna u nas predmet važnog šumskog užitka, jer je radi obilja na taninu bila cijenjena i u svjetskoj trgovini.

No osim ove jedne općeno poznate „hrastove šiške“ javlja se na hrastu — a i na drugom drvlju — još sva sila ovakovih tvorevina, koje ako i nijesu oblikom ravne »hrastovoj šišci«, a ono su joj bar slične načinom postanka. A kako između svega drveća baš hrast, koji u nas zaprema gotovo $\frac{1}{4}$ čitave šumske površine, daje najveći broj ovih zanimivih tvorevinâ, biti će vrijedno, da bar u općenitoj slici promotrimo postanak, oblik i građu šišaka, koje se javljaju na hrastu a i na ostalom našem grmlju i drveću, te da se u savezu s tim osvrnemo i na uzročnike tih tvorevina, koje svakako nijesu bez posljedica po život pojedinoga biljevnoga tijela.

Pa ako napokon štetne posljedice, što ih uzrokuju ti patološki pojavi na našem grmlju i drveću, i nijesu od Bog zna kakve važnosti, držimo ipak, da je i za šumara ne samo zanimivo već i potrebno poznavati točke, gdje se međusobno doći ili ukrštavaju staze bilinskoga i životinjskoga svijeta.

Prelazeći tim na sam predmet razprave, valja nam u prvom redu odgovoriti na pitanje: »Što je šiška?«

Za one neobične biljevne tvorevine, što ih u običnom životu poznajemo pod imenom »šiška«, imade znanost poseban naziv »cecidium«, samo što je značenje ovoga potonjega znatno šire nego u onoga prvoga. Imenom »cecidium« označuju se naime u znanosti sve one neobičnosti i nepravilnosti, koje nastaju kao ustuk (reakcija) biljevnoga staničja na neki izvanji podražaj. Ako je taj podražaj porijekla životinjskoga — kao što to i jest u naših šišaka — zove se tako nastala tvorevina »životinjski cecidium« (zoocecidium) za raz-

liku od »biljevnog cecidiuma« (phytocecidium), kod kojega je izvanji podražaj bilinskoga porijekla.

Šiške su dakle takovi »zoocecidijski« t. j. one su patološke tvorevine na biljevnom tijelu, koje je uzrokovao neki izvanji podražaj životinjskoga porijekla.

Prije su se šiške u znanosti označivale latinskim imenom »Galla«, a pri tomu se, ako već ne isključivo a ono bar u prvom redu pomicalo na nekoje hrastove šiške, što ih izvode »ose šiškarice« (Cynipidae), sitna familija opnokrilaca. No kako su daljnja istraživanja pokazala, da i na drugom drveću ima takovih tvorevina, koje ako i nijesu međusobno jednake oblikom, ali su si bar slične načinom postanka; kako se nadalje opazilo, da šiške ne izvode samo gore spomenuti opnokrilci, već i zastupnici drugih životinjskih razreda, nastaju posve prirodna potreba, da se značenje starijega naziva »galla« proširi, odnosno samo to ime zamijeni novim i opsežnijim. Pa to je i učinjeno tim, što je u znanost uveden novi naziv »zoocecidium«, kojemu značenje već gori razložismo.

Mi ćemo se doduše ovdje poslužiti riječju »šiška«, nu užimati ćemo je uvijek u ovom proširenom značenju »zoocecidiuma«.

A što u nas priprst čovjek misli o tom, što je šiška? Zanimivo je, da u našega naroda još i dan danas nalazimo o naravi šiške onakovo mišljenje, kao što ga srećemo i kod nekojih starih naroda. Kao što su mislili Rimljani u doba Plinijevo, tako u nas još dan danas ima ljudi, koji šiške smatraju plodovima. Valja samo primjetiti, da je povod ovakovom mišljenju u prvom redu ona sličnost nekojih šišaka s plodovima. Da u nas mnogi šiške drže plodovima, dalo bi se možda zaključivati još i iz ovoga. Često se naime čuje i čita, gdje se imenom „šešarica“ označuju i češeri četinjača — dakle pravi plodovi — pa i hrastove šiške, koje zapravo nijesu plodovi. Možda je dakle ime „šešarica“ s onih prvih protegnuto na ove potonje u misli, da su i to plodovi? U nas se nadalje mnogo puta govorilo i pisalo o „urodu“ šiške, kako se to inače običaje kazivati samo za plodove.

Od mišljenja, koja o postanku šiške žive u narodu, poznato mi' je ovo. Kajkavci, stanovnici Pokupja, kažu: »Kad nema kiše, nema ni lućeca« (Lućec = lokalno nazivlje za šišku od *Cynips calicis*) i pomišljaju si uzrok postanka šiške u izmjeničnom djelovanju sunca i kiše na žir, koji uslijed toga tobože raspuca i zadobije onako nepravilan oblik.

A kako, da si u istinu rastumačimo postanak šišaka odnosno, gdje da tražimo uzrok njihova postanka?

Sama prirodna znanost, ma da je za zadnjih decenija pokročila goleim koracima, nije uza sva nastojanja mnogih nemornih istraživaoca, još uvijek na čistu sa tumačenjem postanja šišaka. Sva su dosadanja tumačenja, ma da se i opiru o pomna istraživanja i pokuse, još uvijek teoretske, da ne kažemo hipotetske naravi t. j. sam postanak šišaka odnosno uzroci njegovi još su uvijek zastrti njekom koprenom. Od brojnih teorija, što ih je za tumačenje postanja hrastovih šišaka razložio i prof. Korlević u XIV. godištu »Glasniku hrv. naravoslov. društva«, možda je istini najbliža ona o »sekreciji ličinke«.

Ova teorija kaže, da podražaj, koji uzrokuje postanak šiške, potječe od ličinke a ne od razvijene već životinje. Taj podražaj — veli ona nadalje — nije mehaničke naravi; on nije dakle nikakovo ozlijedivanje biljevnoga staničja prigodom odlaganja jaja, kao što se to do sada mislilo. U samoj nam dakle ličinki — po ovoj teoriji — valja tražiti uzrok, koji ravna postankom šiške i to ne opet možda u mehaničkom njenom djelovanju, već u nekoj osebujnoj njenoj sekreciji. Misli se naime, da ličinka izlučuje neku posebnu tvar, koja podražujući biljevno staničje uzrokuje živahno pritjecaje sokova i umnažanje stanica, te dovodi tako do postanja šiške.

Uza sve to, što se ova teorija o sekreciji ličinke čini za tumačenje postanja nekojih šišaka vrlo prikladna, ima ipak slučajeva, koji se dadu uspješnije tumačiti onom starijom teorijom o mehaničkom podražaju, što ga trajno ili časovito izvodi sama potpuno razvijena životinja (šiške od *Nematus* vrsti na vrbi.)

Dok je u ovim navedenim slučajevima biljevno staniće neposredno podraženo na bujniji rast, ima šišaka, gdje je uzrok njihova postanka tek posredan. Ima naime takovih šišaka, koje nastaju jednostavno uslijed toga, što životinje usporavaju rast na jednom dijelu biljevnoga organa, dok onaj drugi dio toga organa raste normalno — dakle relativno brže nego onaj prvi — i tako uslijed toga nejednakoga rasta bude napokon čitav organ izobličen (deformiran). Ovamo ubrajamo i kovrčanja, što ih na lišću raznoga drveća (brest, vrba) izvode nekoji ušenci i grinje.

No za postanak šiške nije nuždan samo neki izvanji podražaj, već je isto tako potrebno, da je biljevno tielo, na kojem je podražaj izведен, još uvijek kadro rasti. To će reći: na takovom biljevnom tijelu, koje više nije podobno da raste, ne može nastati šiška, sve da je podražaj po životinji i izведен.

A koje sve životinje mogu uzrokovati postanak šišaka? Sve životinje, koje izvode šiške na grmlju i drveću, spadaju među člankonošce (Arthropoda) i to znatno veći dio od ovih otpada na zareznike (Hexapoda) a manji na paučnjake (Arachnoidea). Od zareznika pak najbrojnije su zastupani opnokrilci (Hymenoptera); za njima se redaju dvokrilci (Diptera), rilaši (Rynchota) i napokon kornjaši (Coleoptera) sa najmanje zastupnika. Među paučnjacima najobičniji su uzročnici nekoje grinje (Phytopidae), bliži rođaci uzročniku svraba.

Predaleko bi nas vodilo, da se ovdje obazremo na pojedine vrsti uzročnika u tim skupinama, pa ćemo zato radje istaći zanimivost načina, kojim se rasplodjuju nekoji uzročnici šišaka.

Po svojoj zanimivosti stoje na prvom mjestu ose šiškarice (Cynipidae), kod kojih se javlja »heterogonija« t. j. u nekom se pravilnom toku izmjenjuje spolna generacija sa partenogenetičkom (ova je obilježena tim, što odložena jajašca ne bivaju oplođena pa se ipak razviju do potpunih individua). Oslijetljit ćemo to jednim primjerom. U svibnju se iz hrastovih pupova promalja nepravilna, spužvasta šiška od Teras terminalis. Kad

ova u lipnju ili srpnju dozrije, izlaze iz nje osice, među kojima ima i mužjaka i ženka. Nakon oplodnje ode ženka pod zemlju i snese svoja jajašca na hrastov korjen, na kojem se onda razviju gusto zbijene okrugljaste šiškice. Tek drugu zimu izadu iz ovih šiškica osice, i to same ženke. Ove odlažu svoja neoplodena jajašca u hrastov pup, iz kojega se onda slijedeće godine u svibnju javlja opet šiška od *Teras terminalis*.

Isto je tako zanimiv no ujedno i vrlo zamršen rasplod ušenaca (*Aphida*). I kod njih dolazi heterogenija samo s tom razlikom, da se beskrilne ženke rasplodaju kroz više generacija, dok se napokon pod jesen ne javljaju krilati užjaci i ženke, koje onda često mienjaju i biljku na kojoj žive.

Jasno je, da će kraj ovako zamršenih prilika rasploda, te uz onoliku raznoličnost uzročnika, i same šiške biti po svom obliku veoma različne. Ta se pak raznolikost oblika povećaje još i tim, što jedan te isti uzročnik — kao što to misle pojedini autori za nekoje grinje — izvodi više različnih šišaka. (Vrlo su česte takove šiške na lipovu listu).

Najobičniji oblici, u kojima se šiške javljaju jesu: izrasline, izbočine, kovrčine i deformacije. Od tih su oblika najčešće izrasline i izbočine, koje kao i deformacije nalazimo brojno zaступane skoro kod svake skupine uzročnika šišaka, dok kovrčine nalazimo kod dvokrilaca, ušenaca i grinja.

Za razumijevanje građe šišaka važno je nadalje istaknuti, da su sve te tvorevine građene tako, da bude što bolje osiguran razvoj potomstva, koje u njima nalazi i stan i zaštitu i hranu.

Najjednostavnije su građene šiške, što ih na lišću nekoga drveća izvode grinje (*Phytoptidae*), bliži rođaci uzročnicima svraba. To su jednostavne dlakama slične izbočine epidermalnih stаница — a često ni nijesu drugo nego deformirane dlake. Ovakove se izbočine stаница gusto zbiju i tvore tako udoban stan samim životinjicama i njihovom potomstvu. Tu građu možeš razabrati tek onda, ako pod mikroskopom razmotriš prerez, što si ga načinio kroz koju od onih pustenastih pjega

— tako izgledaju kupovi ovakovih izbočina, ako ih motriš prostim okom — što se obično nalaze na donjoj strani lista i koje su prije radi njihova vanjskoga izgleda držali gljivama i nazivali ih »erineum«.

Izbočine nastaju nadalje još i tako, da se list na nekom mjestu sve više izdiže, dok napokon ne nastane mala vrećasta izbočina, koja je često živahnije bojadisana nego sam list, a na svom donjem dijelu ponešto sužena. Usporedno s razvojem te šiške javljaju se na njegovom ulazu a i po ostaloj nutarnjoj površini dlake. Sama se izbočina uzdiže obično s gornje strane lista, dok joj ulaz leži na donjoj strani njegove. Ovakove se izbočine — često u velikom broju — viđaju na listu lipe, briješta, klena i šljive, a izvode ih nekoje grinje, dvokrileci i ušenci.

Najzamršenije su građene šiške »osa šiškarica«. Ove su više ili manje krugljaste, sad glatke, sad hrapave površine, čas mekane spužvaste čas opet tvrde drvenaste konzistencije, a u svojoj nutarnjosti kriju jednu ili više ličinka.

Na najizrazitijim šiškama »osa šiškarica« mogu se razabratiti tri sloja. Hranivi sloj građen iz parenhimatičnih stanica, zaštitni sloj, građen iz sklerenhimatskih stanica, i napokon znatno deblji izvanji sloj prevučen epidermidom, koja je bogata na taninu. Često hranivi i zaštitni sloj zajedno tvore t. zv. „unutarnju šišku“, koja je pričvršćena o stijenu same šiške, kako se to lijepo razabire, ako prerežeš zrelu šišku o *Cynips hungarica*, koja je u nas na lužnjaku vrlo obična.

Među šiške ili bolje da kažemo među »zoocecidijskim« ubraju se danas i sve one deformacije nekoga biljevnog organa, koje je uzrokovao neki životinjski podražaj. To su dakle zооcecidiји (шишке), kod kojih ni ne dolazi do tvorbe novih kakovih tvorevina, nego postojeći već organi budu samo izobličeni. Vrlo su česte ovakove deformacije na lišću, na vršcima grančica i na pupovima, a očituju se kao kovrčanje listova, kržljanje i savijanje vršaka, te kao nabreknuće pupoljaka i grančica. (Nabreknuće pupova možeš na lijeski zapažati već u jesen, dok

ćeš odebljavanje grančica, koje potječe od jednoga cerambycida, naći često na trepetljici.).

Govoreći o oblicima šišaka, valja nam napokon spomenuti još jednu tvorevinu, koja je samo prividno šiška. Na vršku borove grančice naći ćeš gdjekad krugljastu kvržicu, građenu iz smole, što ju je izlučila grančica, a na površini te kvržice vidjeti ćeš rupicu, na koju je izašao njen stanar. U ovom dakle slučaju nije za gradnju šiške upotrebljeno biljevno staniče, već samo tvar, koju je biljevno staniče izlučilo uslijed životinjskoga podražaja. Pa s toga ovu tvorevinu i nazivljemo »nepravom šiškom«, koju je u spomenutom slučaju uzrokovala gusjenica jednoga lepirića.

Promotrimo li sve navedene oblike šišaka, zapazit ćemo, da je svaka šiška počam od one najjednostavnije pa do najzamršenije građena tako, da se njen stanovnik uzmogne što povoljnije razvijati do savršene životinje. Biljevni sokovi, koji tu pritječu obilnije, hrane stanara šiške, a slojevi staničja, koji primjerice kod hrastovih šišaka sa sviju strana opkoljuju ličinku,štite ovu od vanjskih napadaja. Kod onih izbočina opet, koje su s jedne strane otvorene i prema tomu pristupne vanjskim uplivima, smješten je taj otvor obično na dolnjoj strani lista, koja je daleko manje izvržena vanjskim nepogodama nego gornja strana njegova.

Pri izboru vrsti drveta, na kojoj neki uzročnik izvodi šišku, opaža se neka »osebujnost« naime, da stanovita životinja izvodi šiške uvijek samo i opet na stanovitoj vrsti drveta. Teško bi međutim bilo reći, u čemu sastoji ta »osebujnost« no biti će svakako, da je ona uvjetovana nekom — nama za sad još nepoznatom — osebinom bilinskoga tijela, na kojem je podražaj izведен. Ne prepostavimo li pako tu »osebujnost« biljevnoga tijela, kako da si onda rastumačimo činjenicu, da se n. pr. stanovita šiška javlja samo na hrastu lužnjaku.

S druge opet strane, da si uzmognemo rastumačiti zašto se na jednoj te istoj vrsti drva javljaju šiške raznoga oblika i gradi, valja nam i ovdje prepostaviti neku specifičnost pod-

ražaja t. j. mora, da se i podražaji u nečem međusobno razlikuju, dok životinje, koje su u sasvim blizom srodstvu, izvode na jednoj te istoj vrsti drva različne šiške.

Pojavljivanje stanovite šiške ne samo da je vezano o neku stanovitu vrst drveta, već je isto tako vezano i o neki određeni biljevni organ. No i ovdje ima iznimaka. Tako sam primjerice šišku od *Rhodites rosae*, koja redovito dolazi na grančicama šipka, našao gdje sjedi na lapu čaške.

A na kojima se sve dijelovima biljevnoga organizma javljaju šiške?

Pretpostavljajući, da je životinjski podražaj izведен na staničju, koje je još uvjek sposobno za rast, možemo reći, da šiške mogu nastati gotovo na svakom dijelu biljevnoga tijela. Najčešće dolaze one na listu ili s gornje ili s donje strane njegove. Gdjekad bude za građu šiške upotrebljen čitav list, da-pače i poviše njih zajedno. No osim toga često se javljaju šiške i na pupovima, na peteljci lista, na kori, na cvijetu, plodu, kori-jenu i granama.

Ovdje nam se ujedno nameće misao, da šiške, koje kao patološke tvorevine, napadaju sve biljevne organe bez razlike, mora svakako da su i štetne po samo biljevno tijelo.

Tako primjerice sve šiške, što dolaze bilo na gornjoj bilo na dolnjoj strani lista, smanjuju asimilatornu površinu, jer na onim mjestima, gdje se šiške nalaze, nestaje klorofila, tih no-sioča asimilatornoga procesa. O tom se može svatko lahko osvje-dočiti, ako načini mikroskopski prorez kroz koji spomenuti već »erineum«, što ga na lišću nekojega drveća izvode grinje (*Phytoptidae*). Opazit ćeš naime, da na onom mjestu, gdje se smjestio taj »erineum«, sve po malo nestaje klorofila t. j. na takovim mjestima postaje uslijed toga asimilacija sve slabija. O takovom smanjivanju asimilatorne površine mogao se napokon osvje-dočiti svatko, tko je motrio, kako brestov list oko šiške od *Tetra-neura ulmi*, koja sjedi na gornjoj strani njegovoј, sve po malo blijedi uslijed nestajanja klorofila. A kako se baš spomenuta šiška — u društvu sa još nekim sličnim — javlja na brestu *

često u velikim množinama, nastaje uslijed velikoga gubitka asimilatorne površine i znatan gubitak na prirastu.

Pa i oni listovi, kod kojih šiške i ne sjede na plojci već samo na peteljci, postaju prije reda nesposobni za asimilaciju. Motrio sam to kod šiške, što je na peteljci jablanovoga lišća izvodi ušenac *Pemphigus spirothecae*. Sokove što pritječu k listu, troše ušenici, koji su se prisitali o unutrašnjost šiške, pa se sama plojka uslijed nedostatne hrane počinje sušiti. I prvi listovi, što pod jesen padaju s jablana, baš su oni, koji su na svojoj peteljci hranili spomenutu šišku. Ovdje je dakle šiška listu prije reda prekinula nit njegova života.

Osobito veliki gubici na asimilatornoj površini nastaju dakako ondje, gdje se šiške pojave u velikoj množini pa napadnu ne samo pojedine grane već čitava stabla. U Lipovači kraj Borone našao sam orah, kojemu je gotovo svaki list bio upravo natrpan sitnim acaro-cecidijima (šiškice, što ih izvode grinje). U šumi »Šušnjar« kraj Dalja, našao sam cerove, kojima je lišće bilo tako napadnuto od diptero-cecidija (šiške što ih izvode dvokrilci: Cecidomyidae), da se uslijed toga počelo koprčati i sušiti.

Šiške su nadalje štetne po biljevno tijelo, jer spriječavaju ili posvema onemogučuju normalni razvoj pupova. Sam pupjak ili bude izobličen i tako nesposoban za daljnji razvoj ili ga u obće nema, te se mjesto njega razvija posve nova tvorevina, kao što je to kod šišaka od *Cynips hungarica*, koja se u nas često javlja u velikoj množini. Na sličan način spriječavaju šiške normalni razvoj vršaka grančica, koji često puta uslijed toga posvema pogibaju.

Šiške su dakle — kao što se to razabire iz navedenih primjera — svakako štetne po život pojedinoga bilinskoga individua. No o kakovoj šteti, koja bi u šumarstvu bila od praktične važnosti, može se govoriti tek onda, kad se ove patološke tvorevine stanicu javljati u velikoj množini, pa napadnu ne samo pojedine grane i ogranke, već čitava stabla ili možda čak sastojine.

Na koncu dodajem još bilješku o tom, kako ptice napadaju šiške. Već je naime više puta opaženo, da nekoje ptice napadaju i nagrizaju šiške, a očito je, da ih u takvim slučajevima zavodi na to ona sličnost šišaka s plodovima. No nedavno sam naišao na tri slučaja, gdje ptice nijesu napale šišaka zato, jer su ih držale plodovima, već su ih prokljuvale, da iz njih izvade ličinke. Taj se nalaz ne da dovesti u sklad sa tvrdnjom, koja neglašuje (Dr. Beyrinch a s njim i Dr. Keller), da je zadaća tanina ta, da »čuva šišku od vanjskih štetnih upliva i to u prvom redu od napadaja ptica«. Palo mi je naime u oči, da šiške, što su ih ptice prokljuvale i ličinku iz njih izvadile, pokazuju razmjerno vrlo velik sadržaj na taninu (oko 31%).

Kad sam naime jesenais prisustvovao izletu hrv.-slav. šumarskoga društva u šume brodske imovne obćine, naišao sam pod jednim stablom hrasta lužnjaka silu šišaka od Cynips hungarica, koje su bile — po kazivanju tamošnjega lugara — prokljuvane od djetlića. Na siškama od Cynips Kollaris naišao sam slično oštećivanje.

Napokon mi je ovdje navesti još i treći slučaj, o komu je već svojedobno pisao u »Šumarskom listu« g. šumarnik J. Kozarac. On je još osamdesetih godina naišao na šiške od Cynips calicis, koje su bile okljuvane od velikog i malog djetlića. G. Kozarac je ujedno tada, dok je još hrastova šiška bila u cijeni, naglašivao i važnost toga oštećivanja, samo se žalivože nije nitko na to osvrtao, niti se za samu stvar dalje zanimao.

A. Ugrenović ml.

LISTAK.

Družtvene viesti.

Objava predsjedničtva družtva. U sjednici upravljaucégo odbora hrv.-slav. šumarskoga društva, obdržavanoj 10. prosinca 1905., bilo je na predlog družtvenog odbornika g. Vilima Dojkovića zaključeno, da se pod vodstvom družtvenog predsjednika Presvjetlog gospodina Marka

grofa Bombela družveni upravljujući odbor korporativno predstavi Njegovoj Preuzvišenosti Svetlom banu, pak da putem peticije zamoli:

1. da se popuni izpraznjeno mjesto zemalj. šumarskog izvjesitelja;
2. da Njegova Preuzvišenost, svjetli ban, blagoizvoli na mjerodavnom mjestu posredovati, da absolventi zagrebačke šumarske akademije budu primani i u bos.-herc. šumsko-upravnu službu;
3. da se radi riešenja pitanja o kr. šumarskoj akademiji sazove enqueta, te istoj prizovu i zastupnici hrv.-slav. šumarskog društva;
4. da se za kr. kot. šumare pol. uprave dokine XI. čin. razred. te svi kr. kot. šumari uvrste u bar X. činovni razred.

Pošto je družveni predsjednik Presvetli gospodin Marko grof Bombelles uslijed slaboga zdravlja u ovo doba godine zapričešen da upr. družveni odbor predvede Njegovoj Preuzvišenosti svjetlom banu, to se je od korporativne predstave za sada odustalo, te je Presvetli gospodin družveni predsjednik preuzeo na sebe dužnost, da želje upr. družvenog odbora na mjerodavnom mjestu zagovori, preporuči i obrazloži.

Ovlašteni smo pako podjedno objaviti p. n. gg. družvenim članovom, da je Presvetli gospodin družveni predsjednik u tom predmetu potrebite korake jur preduzeo.

Osobne vijesti.

Odlikovanje. Njegovo c. i kr. apoštolsko Veličanstvo blagoizvoljelo je previšnjim riešenjem od 16. siječnja 1906. šumarniku gospoštije Vočin, Dragutinu Kochu, premilostivo podieliti zlatni krst za sluge s krunom.

Imenovanja i premještenja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imenovao je šumarskog pristava Hinka Begnju kotarskim šumarom u X. činov. razredu, a šumarskog vježbenika Stjepana Ferencića šumarskim pristavom u XI. činovnom razredu kod križevačke imovne obćine, zatim premjestiti iz službenih obzira kr. kot. šumara Adolfa Dumengjića od kr. kot. oblasti u Požegi k onoj u Djakovo, a kr. kot. šumara Petra Puljevića od kr. kot. oblasti u Djakovu, kr. županijskoj oblasti u Bjelovaru. — Abiturienta kr. šum. akademije g. Josip Grünwald imenovan je šum. vježbenikom vlastelinstva Kutjevo u Irenovcu.

† **Josip pl. Aue.** Na 11. veljače u 10 sati na večer preminuo je u Belovaru, kotarski šumar Josip pl. Aue, za kojim je osim ucviljene obitelji i imovna općina križevačka izdala sliedeću osmrtnicu:

Imovna obćina križevačka javlja žalosnu viest, da je njezin činovnik, gospodin Josip pl. Aue šumar, nakon dugotrajne težke bolesti

dana 11. o. mj u 10 sati na večer u 38 godini života, providjen svetotajstvi umirućih, blago u Gospodu preminuo. Sprovod kreće iz imovinske zgrade u utorak u 4 sata poslije podne na rim.-katol. groblje.

Pokojnik, sin šumara — svršio je šumarske nauke na bivšem kr. šumarskom učilištu u Križevcima — a zatim je stupio u službu križevačke imovne občine. Šumar u pravom smislu rieči bio je i oduševljeni uztrajni lovac. Vješt hrvatskom i njemačkom te magjarskom jeziku bio je i suradnik ne samo „Šumarskoga lista“, „Lugarskoga viestnika“ i „Lovačko-ribarskog viestnika“, već i njekih stranih stručnih novina, gdje je obavješćivao o našim šumarskim i lovačkim prilikama. Njegovom je smrću izgubilo družtvu jednog od svojih revnih članova, a „Šumarski list“ jednoga od svojih najrevnijih suradnika. Ostavlja ucviljenu suprugu uz jedinicu kćerku. Pokoj mu vježni!

Umro. Na dne 3. veljače o. g. umro je u Opatiji c. i kr. ministerijalni savjetnik i predstojnik odjela za šumsko redarstvo kod c. kr. ministarstva poljoprivrede u Beču Anton Rossipal u 54 godini. Bio to najmladji brat pokojnog šumarnika nadbiskupije zagrebačke Franje i kr. državnog šumarnika u m. g. Eduarda Rossipala u Zagrebu. Služeći za svojih mlađih dana ponajviše u Kranjskoj i Istri, stekao si je osobitih zasluga i oko pošumljenja tamošnjih kraških goljeti. Spadao je medju najzaslužnije i najradinije šumarsko upravne činovnike u Austriji. I medju hrvatskim je šumarima imao mnogo štovalaca i prijatelja. Pokoj mu plemenitoj duši!

Promet i trgovina.

Prigodom na dne 23. siječnja obdržavane dražbe kod kr. državnog šumarskog ravnateljstva u Zagrebu, glede prodaje od 13290 m³ jelovine i 3642 m³ bukovine, iz šuma područja kr. šumarije Mrkopaljske — u procjenbenoj vrednosti od 61.625 K. ostala je dostačem tvrdka Petrić i Bakarić na Rieci, ponudom od K. 89.000 ili ti 44%, viška. Ukupno je bilo 7 natjecatelja — i najnižja je ponuda bila glasila još 20% nad izkličnom cienom

Prigodom na dne 29. siječnja t. g. kod kr. kotarske oblasti u Križevcima, obavljene dražbene prodaje od ukupno 4999 hrastovih stabala iz šume „Kalestra-Vranje“ zemljištne zajednice Lonjica-Peskovec, procjenjenih na 5739·23 m³ rezane, 935·86 m³, cepke gradje, 5344·66 m³ tvoriva drva i 435·68 m³ drva za podvlake, u iskličnoj vrednosti od ukupno 351.941·64 kruna — stavila je najpovoljniju ponudu tvrdka Filip Deutsch i sinovi iz Zagreba, glaseću na 354.000 kruna na koju ponudu međutim, kako nam to kr. kot. oblast javlja, zemljištna zajednica nije pristati htjela.

Prigodom na dne 20. veljače t. g. kod kr. kotarske oblasti u Pisarovini obdržavane dražbe od 2000 komada hrastovih stabala iz šuma z. z. Šišinec Brkiševina, sa $2843\frac{9}{10}$ m³ cepke i 1847·49 m. ine gradje i 1038 podvlaka — u procjenjenoj prvobitnoj vrednosti od 86.958 K. — koju je medjutim višja oblast onda snizila na izkličnu cenu od 65.218 K. sudjelovalo je ukupno 8 tvrdka i to, tvrdka G. Glas iz Zagreba ponudom od 91.437 K. 50 fil. — Franjo Pišl iz Vinkovaca za tvrdku M. Vuk iz Budimpešte sa 83.767 K. — Filip Deutsch i sinovi iz Zagreba sa 96.000 K. — Albert Šepović iz Zagreba sa 73.650 K. — M. Momčilović iz Siska sa 87.000 K. — Aleksander Berndorfer iz Zagreba sa 93.000 K. — Benedikt i sin iz Zagreba sa 66.239 K. i napokon Bachara i Krahforst iz Siska, kao dostalci sa ponudom od 108.380 K. postignuto je dakle za 61% više od izklične cene.

Prigodom na dne 28. siječnja kod pl. obćina Turopolje, obdržane dražbene prodaje od 845 hrastova iz šume pl. obćine Kurilovac, u procjenbenoj vrednosti od K. 40.191, sudjelovalo je pet tvrdka, a ostala je dostalcem tvrdka Soeiete d' Importation de Chene iz Zagreba ponudom od K. 69.910, to jest 57% viška.

Na dne 14. veljače obdržana je kr. državnog šumskog ravnateljstva u Zagrebu dražbena prodaja od ukupno $2297\frac{8}{10}$ m³ hrastove, 2369 m³ kestenove i $2868\frac{8}{10}$ m³ bukove stablovine iz vjetrom i sniegom poharanih šuma kr. državne šumarije u Vranovini, uz izkličnu cenu od 117.263 kruna. Kod dražbe sudjelovahu sljedeći drvočržci: M. Gothardi iz Siska sa ponudom od 140.800 K. — A. Müller iz Zagreba sa 161.913 kruna. — J. Taubermann iz Čurga sa 150.200 kruna. — Guido Prister iz Zagreba sa 186.000 kruna. — Filip Deutsch iz Zagreba sa 185.900 kruna. — Holzhandels-Gesellschaft iz Budimpešte sa 189.900 kruna. — M. Momčilović iz Siskā sa 230.036 kruna. — Iles Schlesinger iz Beča sa 267.666 kruna i napokon dostalac Alex. Berndorfer i A. Šepović iz Zagreba sa 301.650 kruna — ili 150% više od izklične cene.

Prigodom na dne 17. veljače, kod istog šumskog ravnateljstva obdržane dražbe prodaje kestenovih mladica, iz šuma kr. državne šumarije Kalje, na površini od 15·46 rali uz izkličnu cenu od 310 kruna, ostala je dostalcem tvornica štapova u Begani kod Samobora uz istu cenu i ponudu.

Isti dan t. j. 14. veljače obdržana je i kod kr. kotarske oblasti u Djakovu dražbe od 7716 hrastovih stabala iz šume zemljistiće zajednice „Piškerovci“ u procjenbenoj vrednosti od 142.638·39 kruna. Kod ove su dražbe sudjelovale tri tvrdke i to: M. Fischer iz Našica ponudom od 144.000 K. — A. Berger iz Zagreba sa 171.063 K. i dostačac Ileš Schlesinger iz Beča sa 188.888 kruna, iliti 32% više od izklične cene.

Prigodom istodobno kod iste kr. kotarske oblasti obdržane dražbe od 323 hrastovih stabala iz šuma zemljištne zajednice „Slatinik“ — procjenjenih na 32.493.52 krunе — sudjelovalo je osam tvrdka i to: H Wanner et Comp. iz Beča sa 36.176 krunе, M. Mandl iz Lokocsa sa 36.493 krunе, M. Fischer iz Našica sa 36.600 krunе, J. Kohn iz Osijeka sa 37.688 krunе, A. Heim iz Vinkovaca sa 35.650 krunе, A. Berger iz Zagreba sa 40.420 krunе, Holz.-Handel A. G. iz Pešte sa 40.760 krunе i dostalac J. Schlesinger iz Beča sa 66.666 krunе ili ti 79%₀ više od izklične cene.

Na dne 3. ožujka obdržavat će se kod vlastelinstva Kurilovec, pismena dražba prodaje 1004 kom. hrastovih stabala procjenjenih na 771·2 m³ tehn. gradje — od kojih odpada 430 stabala na debljinu od 32 do 37 cm. a 574 stabala na razred debljine od 38 do 70 cm. Izklična cena nije označena.

Za dne 5. ožujka raspisana je kod kr. kotarske oblasti u Jaski opet dražbena prodaja od 1250 komada hrastovih stabala u šumi „Čreleš“ zemljištne zajednice „Ivančići“, uz izkličnu cenu od 26.865·54 kruna.

— Ogrev ostaje z. z. na razpolaganje.

Uspjeh ponovne dražbe obdržavane na dne 14. veljače kod „Hrvatske poljodeljske banke“ u Zagrebu na 3512 hrastovih stabala, iz šume „Milanovačke“ kod Širača, sa 2279 m³ rezke gradje i 2481 m³ goriva u procjenbenoj vrednosti od 52474 krunе, nije nam do zaključka ovoga lista još poznat, — a isto ni uspjeh, na dne 14. veljače kod kr. kot. oblasti u Ludbregu obdržane ponovne dražbe od 2050 komada hrastovih stabala iz šume z. z. Sv. Petar, sa 4061·91 m³ cepke, 322·56 m³ tvoriva i 591·23 m³ želj. podylaka i 4084 prost. metara ogrieva uz sniženu sada izkličnu cenu od 99.070 kruna.

Tim se valjda mogu sada već ipak i prodaje zimske kampagne 1905./1906. smatrati zaljučenima.

Iz upravne prakse.

Kada stiću doseljenici — nekrajišnici u zemljišnim zajednicama, što ih tvore bivši krajišnici, ovlašteničko pravo? K tumačenju §-a 7. zakona od 25. travnja 1894. o uređenju zemljišnih zajednica i §-a 18, k tomu zakonu izdane provedbene naredbe od 19. rujna 1897. br. 54 519. — (Rješenje kr. zemalj. komasacionog povjerenstva u Z. od 27. rujna 1905. cr. 42. — objelodanjeno u Mjesečniku prav. dr. br. 12. god. 1905.)

„Kr. zemaljsko komasaciono kao razgodbeno povjerenstvo u Z. nalazi u stvari razgodenoga uredjenja zemljišne zajednice mjestne

obćine V. odpućenjem utoka privremenog odbora navedene zemljištne zajednice :

I. potvrditi konačno rješenje kr. žup. komesacionog kao razgodbenog povjerenstva u V. od 6. veljače 1905. br. 19, te im po slovu c) istoga §-a provedbene naredbe gledom na §. 7. zakona ovlašteničko pravo pripada, pak je stoga prvoroljena odluka u tom pogledu na zakonu osnovana, te ju je odpućenjem utoka valjalo potvrditi.

Ad II. glede stranaka, gore pod II. br. 1—13, navedenih, valjalo je utok uvažiti, te izreći, da im ovlašteničtvu ne pripada; jer njihove kuće nespadaju u vrst krajiskih kuća po strogom propisu točaka a) i b) §. 18. cit. provedbene naredbe; pošto nisu postojale prije 8. lipnja 1871. kao vlastnost krajiske zadruge ili krajiske obligatne obitelji, koja je krajiske dužnosti i obveze vršila.

Na ustanovu alineje 4. §-a 18. cit. provedbene naredbe ne mogu se gore navedene stranke, koje nespadaju u red kvalificiranih bivših krajisknika — pozvati; jer ta ustanova iznimno samo u interesu članova bivših krajisknika odredjena; niti se gledom na strogu ustanovu sl. c) §. 18. cit. provedbene naredbe može na nekrajisknika s ovlastnošću kuće, nastale prama al. 4. §. 18. cit. naredbe prenjeti ovlašteničko pravo, jer takovo u obće ne postoji po strogom propisu cit. ustanove slova c) §. 18. prov. nar. već samo iznimno gledom na osobnu kvalifikaciju bivšeg krajisknika.

Istim interesentima nije se moglo dopitati niti osobno ovlašteničtvu po §. u 92: zakona, jer takovo nisu nepreorno vršili, pošto im se je takovo vazda oporavalo . . .

Ad V. i VII. Katu H. udatu L. osnovano je napadnuta rješišta odlutila sa zahtjevom za priznanje realnog ovlašteničkog prava, jer kuća br. 72. ne spada u red krajiskih kuća, kojom je providjen saставljeni popis ovlaštenika, u kojem su uvršteni kao realni ovlaštenici: I. Mihalj i Tereza U.; nasuprot nalazi II. uvaženjem utoka odlučiti, da se imadu iz popisa ovlaštenika brisati, jer im ne pripada realno ovlašteničtvu 1. Karl i Terezija H. . . .; V. odpućuje se utok Kata H. udate L., da joj se kao vlastnici kbr. 72. prizna realno ovlašteničtvu . . . ; VII. savezno s naznočnom rješitbom pod br. V. određuje se, da se Kata H. udata L. imade u popis uvrstiti kao osobna ovlaštenica po §-u 92. zakona . . . ; IX. Odpućuje se utok odbora zemljištne zajednice proti onim ustanovama popisa ovlaštenika, prema kojima je u zadugama, gdje ima više predstavnika obitelji dopitano svakom predstavniku obitelji po jedno cielo ovlašteničtvu . . . To sve iz sljedećih razloga:

Ad I. Privremenim odbor za uredjenje zemljišne zajednice osporava strankama gore pod I. br. 1—35 navedenima, ovlašteničko pravo, jer da nisu krajišnici i da im kao doseljenicima po zakonu ovlašteničtve pripasti ne može.

6

Preduzetim izvidima ustanovljeno je, da su gore pod I. br. 1—35, navedene stranke stekle pravo vlastničtvu nastanjenih krajiških kuća koje su spadale u kategoriju kuća, ovlaštenih po strogom propisu točaka a) i b) § 18. provedbene naredbe od 19. rujna 1897. br. 54.510,

Po §-u 7. zakona od 25. travnja 1894. o uredjenju zemljišnih zajednica s pojeno je ovlašteničtvu u zemljišnih zajednicah, što ih tvore bivši krajišnici s ovlastnosti nastanjene kuće. Pošto su pako navedene stranke stekle vlastnost takovih krajiških kuća i to po strogom propisu točaka a) i b) §. 18. provedbene naredbe, po gore pod točkom II. obrazloženja navedenih, pošto je istina postojala prije 8. lipnja 1871., a il je bila sagradjena po nekrajišniku Josipu H., kovaču.

Nu pošto se za utjecateljku priznaje, da je vazda, dakle i u vrieme prvoga uredjenja zemljišne zajednice, koli njezin otac, toli i ona bila u neprepornom uživanju skupnih užitaka, to joj je prema §-u 92. zakona valjalo prznati osobno ovlašteničko pravo.

Ad IX. Odredba popisa ovlaštenika, prema kojoj je zadugam dopitano toliko ovlašteničkih prava, koliko imade predstavnika obitelji, — osnovana je na propisu §. 7 cit. zakona s obzirom na §. 18. toč. 3. alineja 9. i 10. citirane provedbene naredbe, pak se s toga u tom pogledu napadnuta prvomolbena konačna riešitba osnovanom ukazuje.“

**Načelna riešitba kr. stola sedmoricu od 17. studena 1.905.
br. 3058 — glasom koje na segregacionalnom zemljištu ne ima
dosjelosti.** U ustmeno razpravljenoj parnici I. Š. i drugova iz C. tužitelja, zastupanih po dru M., odvjetniku na R., proti urbarskoj imovnoj općini u C. tuženoj, zastupano po odvjetniku dru G. u C., radi priznanja prava vlastničtva kat. čest. br. 8267/1 zvane P. K. grunt. ul. 874. obćine C. s prp. u kojoj je kr. kot. sud u C. osudom od 29. prosinca 1904. studio: Tužena urbarska imovna obćina C. dužna je prznati, da je zemljišta čestica kat. br. 8267/1 zvana P. K., a upisana na ime imovne urbarske općine C., pravo te izključivo vlastničtvu tužitelja, nadalje je dužna dopustiti, da se ta čestica iz navedenog gruntnog uloška sa njenog imena otpiše i na ime tužitelja pripiše pod prvobitnim kat. brojem 8267, utjeloviv k istoj kat. čest. br. 8267/2. upisanu u grunt. ul. br. 653. porezne obćine na ime tužitelja, i napokon je dužna tužiteljem naknaditi prouzročeni parbeni trošak od 113 K 70 fil. sve u roku od 14 dana pod prijetnjom ovrhe.

Razlog: Glasom gruntovnog izvata I. Š. jesu tužitelji gruntovni vlastnici kat. čestice br. 8267/2 zvane P. K.

Prvobitna površina istog pašnjaka iznašala je 5 rali 201 $\square^0$, te je od te cijelokupne površine, na temelju vrhovne osude kr. stola sedmorice u Z. od 5. listopada 1900. broj 1540 i nacrtu od 11. studenoga 1899. odписан bio u površini od 5 rali 206 $\square^0$ i pripisan pod novom oznakom 8267/1. u grunt. ul. br. 874. por. obč. C. na ime i vlastnost tužene imovne urbarske općine C.

Tužitelji tvrde, da su već od pamтивјекa njihovi predci, a poslije ovih oni mirno, neprigovoreno i nebantovano te neprekidno vršili posjed na cijelokupnoj probitnoj površini, koju je imao pašinac K. Svojim preko 40 godina trajućim posjedom stekli su ovi na rečeni pašinac pravo vlastništva dosjelošću, pa zato nazočnom tužbom od tuženice traže, da im to vlastništvo prizna i dovoli gruntovnu uknjižbu istoga. Svoj preko 40 godišnji posjed dokazuju tužitelji najstarijim žiteljima sela Š. koji se većinom tu godinu doživjeli. Ti svjedoci poimence M. B. M., M. od M., B. C., U. M. J., I. B. U. S., preslušani na licu mjesta u Š. gdje im je preporni pašinac u naravi pokazan, suglasno potvrdiše, da su tužitelji kao žitelji sela Š. na uparničenom pašincu pasli blago (ovce i mule) kroz godine i godine, od kako njihovo pamćenje siže, da su sjekli borovinu, na lokvi nalazećoj se na pašnjaku blago svoje napajali, lokvu čistili pred 40 godina posjekli jedno veliko drvo oskoruš, god. 1902 ili 1903. napravili posve novu lokvu, poseban pješki prohod sve od R (potoka) pa prema gore po prilici 80 m. posadili pred mnogo godina oko stare lokve drveće, a isto tako i oko nove lokve, što je sve i danas vidljivo. To su čini koji zaključuju posjed tužitelja, te su isti ponudjenim svjedocima pružili potpun dokaz (§. 158 gr. p. p.) o posjedu svom i svojih prednika na prepornom pašincu.

Tuženica stavlja prigovor, da se posjed tužitelja, u koliko su ga vršili na uparničenom pašincu napred od god. 1885. neistinit, nepošten, da je ona od te godine, pošto joj je pašnjak od gospoštije dobra V. u vlastnost predan, prepriječila svaki posjed trećih osoba, da je g. 1888. po županijskoj oblasti na istom pašincu proglašeno branjeyinom, da je zasadjivan žir, o trošku zemaljskom, te da su obč. lugari gospodare blaga, što su ga na tom pašincu zatekli, kao štetočince kot. oblasti prijavljivali. Tuženica dopušća, da su tužitelji do god. 1885. na uparničenoj čestici vršili posjed, nu prigovara, da su taj posjed vršili samo kao ovlaštenici, a poslije te godine da im je posjed postao neistinit. Tuženički svjedoci I. B., U. Š., U. K. i K. C. potvrdiše, da su oni pred po prilici 18 god. na čestici K. zvanoj sadili žir, da su ih žitelji sela Š. prvi dan protjerali, te da su jedan dan ili dva dana iza toga opet po-

novno išli žir zasadjivati, a svjedoci I. B., M. Ž. i I. D. potvrdiše, da je blago (ovce) sela Š. pred po prilici dvije godine zatečeno po lugaru J. B., da je ovaj gospodare tog blaga popisao u svoju 'lugarsku' knjigu i snjome otišao. Svi ti ali čini nisu tužitelje prepriječili u njihovom faktičnom posjedu, nisu taj posjed učinili neistinitim, jer su po kazivanju tužiteljevih svjedoka oni i dalje posjed nastavili te ga bas tako kao i prije vršili, a i danas ga vrše.

Kad je tuženica ustvrdila, da su tužitelji vršili posjed potajno, da su ga vršili unatoč tomu, što su znali, da uparničena čestica nije njihovo nego tuženičino vlastništvo, to je ona imala i dokazati, a naročito i dokazati, da li su tužitelji bili sporazumni i pristali na onu nagodu sklopljenu između drž. gospoštje V. i nje, jer tada istom ne bi bilo mesta današnjoj tužbi. To joj ali nije uspjelo ni s čim dokazati, a prema zak. ustanovi §. 1477 o. g. z. nisu tužitelji dužni pokazati zakonitog naslova stečenja svog.

Rješidba kr. sudb. stola kao urb. suda u Z. pod I.—V. i vrhovna rješidba stola sedmorice pod 2.—V., koje su posljedile uslijed zametnutog segregacionalnog postupka naime u molbenom predmetu urbarske obćine C. proti drž. gospoštji V. za rektifikaciju gruntovne provedbe segregacije, ne vrijedjaju s obzirom na preko 40 godišnji neprekinuti posjed tužitelja, tim posjedom jur stečeno njihovo pravo vlastištva U tečaju predspomenutog segregacionalnog postupka služila je pravnom podlogom nagoda sklopljena između državne gospoštije V. i tuženice, a pri tom uzet odlučnim posjed uparničene površine, odnosno i same čestice, koji faktično nije vršila tuženica već tužitelji, kako je svjedocima dokazano.

Na prepornoj čestici vršili su tužitelji posjed i kao gruntovni vlastnici od dana uknjižbe t. j. od dana 27. lipnja 1891. kad je tuženica navodno već držala, da joj pripada čestica K. u vlastištvo, a ona tomu posjedu ni uknjižbi nije u roku od 3 godine prigovorila (§. 1487. o. g. z.). S tih razloga jer tuženici nije uspjelo dokazati, da posjed tužitelja ne odgovara zakonskoj ustanovi §. 1460 o. g. z. valjalo je prema ustanovi §. 1498. o. g. z. tužbenom zahtjevu dati mesta i istomu u cijelosti udovoljiti. O parbenom trošku sudjeno je po §. 573. gr. p. p.

Kr. banski stol, povodom priziva tuženice, osudom dne 25. svibnja 1905. broj 5421. preinačio je prvosudnu osudu, tužitelje sa zahtjevom tužbe odbio i osudio na naknadu parbenih troškova solidarno sa 43 krune, u roku od 14 dana pod prijetnjom ovrhe. Prizivne troškove da nosi samo tužena obćina.

Razlozi: Tužitelji I. Š. i drugovi navode, da su koli njihovi predjeli, toli i oni mirno, neprekidno posjed vršili na prepornoj čestici, te istu dosjelošću stekli, koja je imala svojstvo pašnjaka, te su za dokaz te

okolnosti pozvali se na svjedoček. No tužena urbarska občina prigovorila je tom posjedu neistinitost, jer je ta čestica bila „skupne“ naravi, naime bila je vlastnost kr. državne gospoštije V., a obterečena služnošću paše za korist ovlaštenika, pripadnika urbarske občine C. te prigodom segregacije, da je pripala njoj u ime paševinske pripadnosti, da je uslijed toga nadzor i uprava prešla pod upravnu oblast, jer je godine 1888. stavljena pod zabranu, da se kultivira o trošku zemaljskom i da je žir sadjen, ter da se je proti prekršiteljem uredovalo oblastno, pa su se i oni od svoje strane za dokaz iste okolnosti, na izprave i svjedoček pozvali.

U oba pravca je dokaz proveden, te se ustanovila i je, a i druga okolnost istinitom, no valja uvažiti, da tužitelji nisu mogli na toj česticici, koja je tuženoj prigodom segregacije, odnosno pri segregacionalnoj nalogi u ime urbarskog prava paše dana, nikakova prava steciti, jer po ustanovah §-a 3. carskog patenta od 17. svibnja 1857. pašnjak, koji je segregiran postaje svojinom bivših podložnika.

Da je ta čestica postala svojinom tužene občine dokazano je javnim izpravama po tuženoj alegovanim u odgovoru pod brojem 1. odlukom vrh. suda u Ž. od 21. studenoga 1899. br. 1028. urb. i onom pod brojem 2. naime intimatom rješitbe vrhovnog suda od 5. listopada 1900. br. 2590.

Tim je dakle dokazana i dalnja okolnost, da je posjed tužitelja i njihovih prednika bio nepošten i da se isti nije mogao smatrati posjedom u užjem smislu pravnog. Tužitelji kao bivši podložnici kr. državne gospoštije, predjašnje vlastnice svih segregiranih nekretnina, dakle i ove preporne, imali su samo posjed prava služnosti paše na toj česticici, koja služnost je časom regulacije — segregacije — pretvorena u slobodne vlastničtvvo občine urbarske, te prešla u pravi posjed njezina i tužitelja, u koliko se isti smatrati mogu po obstojećih propisih zakona o zemljišnih zajednicah ovlaštenicima. Posjed prava služnosti tužitelja kao takav nije mogao biti predmetom dosjelosti po ustanovah obćeg gradj. zakona i zato se isti mora po zadnjoj stavci §-a 1477. o. g. z. nepoštenim smatrati, dočim sve ono što tužitelji o predjašnjem upisu vlastničkom govore, ne ima nikakove važnosti tim manje, jer se vidi iz molbe kr. poreznog ureda u B. od 29. studenoga 1888. br. 6173, da je isti u zastupanju kr. državne gospoštije tražio prije nego što je segregacionalna nagoda ovršena, da se njezina vlastnička prava na toj česticici zaštite, a to je ona bila dužna činiti, jer se je morala brinuti, da kad bude nagoda, koju je 14. ožujka 1885. pod brojem 445. urb. (vidi broj 2. odgovora) sa urbarskom običnom sklopila, u naravi ovršena i gruntovno provediva, te je u istinu i provedena.

Prema sve sad navedenom je osuda suda prve molbe na predpostavi takovoj, koja je protivna jasnom sadržaju spisa, pa je s toga

valjalo, uslijed priziva tužene obćine, istu osudu preinačiti i suditi, kako je sad u dispozitivnom dielu ove osude navedeno.

Izreka o parbenom trošku opravdana je na ustanovam §-a 573. gr. parb. post., jer ne ima baš nikakovog važnog razloga za predboj istih, a glede troškova prizivnih, na ustanovah §-a 342. gr. parb. post.

Kr. stol sedmornice, povodom previda tužitelja, osudom od 17. studenoga 1905. broj 3058. potvrdio je u cijelom osudu kr. banskog stola.

Razlozi: Zapisnikom od 14. ožujka 1885. (skladnika br. 5.—VI.) sastavljenim u segregacionalnoj parnici državne gospoštije V. proti urbarskoj obćini C., dokazano je, da uparničena čestica (br. 8267.) bila je segregacionalni predmet, da je sklopljenom rečenog dana nagodom pripala tuženoj urbarskoj obćini C.

Navod tužitelja, da su ovi vlastničtvvo na tu česticu već bili do-spjeloštu stekli, kada je spomenuta nagoda sklopljena, nije već s toga uvaživ, što se po analogiji §. 43. carskog patentu od 5. srpnja 1853. (drž. zak. lista br. 130.) ni kod nas segregacioni predmeti ne samo nisu mogli više dosjeti, već se je tim vremenom i dotadanji posjed smatrao prekinutim.

S tih i po kr. banskem stolu navedenih razloga, opravdana je osuda ovoga, te ju valja uz odpušenje previda tužitelja potvrditi.

Mjesečnik prav. dr. u Zagrebu br. 2. 1906.

Ne ima mesta prenašanju krajiškog pravoužitnog prava, spojenog sa stanovitim selištnim posjedom — na drugi selištni posjed.
Odlukom gosp. ureda g. imovne obćine od 1. rujna 1904. br. 5657. odlučeno je, da se J. R. iz S. imade upisati u pravoužitni kataster kod kbr. 17. u S. sa dijelom uživanja od $\frac{1}{2}$ diela četvrtine selišta tako, da drugi dio četvrtine selišta pripada L. V. kbr. 50. iz S. — Ujedno je J. R. sistirana pravoužitna kompetencija od $\frac{1}{4}$ selišta, koju je ovaj uživao temeljem selištnog posjeda kbr. 20. u S. M., jer je međutim taj posjed prodao neovlašteniku R.

Žup. upravni odbor u B. odlukom od 11. veljače 1905. br. 2640 preinacio je prvomolbenu odluku i odredio, da se J. R. imade pravoužitno pravo pod kbr. 20. u Sr. M. netaknuto ostaviti s razloga, jer je on selištni posjed kbr. 20. u S. M. prodao nepravoužitniku R, te je prema tomu njegov prijašnji posjed vakantan.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlada, odjel za unut. poslove, rješitbom od 29. rujna 1905. br. 48.245. preinacila je drugostepenu te potvrdila prвostepennu odluku.

Razlozi: Prenašanju pravoužitnog prava, spojenog sa stanovitim selištnim posjedom, na drugi ne može biti mesta, jer selištni posjed

kbr. 20. u S. M., koji je sada vlastničto nepravoužitnika, uože opet steći krajiški ovlaštenih. komu bi se tada morala dopitati pripadnost od $\frac{1}{4}$ selišta, koja odpada na taj posjed.

Dosljedno tomu i pošto nitko ne može steći više prava, nego li ga je imao njegov prednik — to se J. R. dopituje samo toliko ovlaštenosti, koliko odpada na sadanje njegove selištne nekretnine kbr. 17. u S.

U „Mjesečniku prav. dr.“ objelodanio Dr. A. Goglia.

K tumačenju §. 7. naputka A) k zakonu od 11. srpnja 1881. o krajiškim imovnim občinama. J. R. iz S. kbr. 30. zamolio je, da mu se uz pravoužitnu kompetenciju, koju uživa na temelju selištnog posjeda kbr. 30. u S., dopita takodjer pravoužitna kompetencija spomena sa selištnim posjedom kbr. 62. u S.

Gospodarstveni ured g. imovne občine odlukom od 14. listopada 1904. br. 5392 i upravni odbor županije b. k odlukom od 11. veljače 1905. br. 2929. odbili su moliteljev zahtjev.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove riešitbom od 10. listopada 1905. br. 48135. preinačila je doljno stepene odluke i odlučila je, da se molitelj kao vlastnik selištnih posjeda kbr. 30. i 62. u S. imade upisati u pravoužitni kataster g. imovne občine sa kompetencijom od dviju četvrtina ($\frac{2}{4}$) selišta.

Razlozi: Iz spisa proizlazi, da je molitelj do sada upisan u pravoužitnom katastru temeljem selištnog posjeda kbr. 30. u S.

Glasom gruntnovno jur provedenog kupoprodajnog ugovora od 9. veljače 1904. kupio je molitelj od J. K. nekretnine upisane u gr. uložcima br. 54. i 192. občine S. sa kućom br. 62. u S. Iz izvješća žup. upravnog odbora vidi se, da molitelj uživa u selištnom posjedu kbr. 30. u S. kompetenciju od $\frac{1}{4}$ selišta, dočim je kompetencija odпадajuća na selištni posjed kbr. 62. vakantna.

Po predležećim podatcima iznosi površina selištnog posjeda kbr. 30. — 12 rali 133 $\square^0$ a ona selištnog posjeda kbr. 60. — 12 rali 402 $\square^0$.

Po tomu je molitelj vlastnik površine od 24 rali 535 $\square^0$ selištnog posjeda u oranicama i livadama.

Na ovu površinu pako odпадa kompetencija od $\frac{2}{4}$ selišta — pa se takova dopituje molitelju t. j. pravoužitniku u krajiškoj imovnoj občini, koji prikupi vakantni selištni posjed, pripada veći stupanj pravoužitne kompetencije — ako njegov cekokupni selištni posjed imade površinu, koji zakon traži za taj veći stupanj kompetencije.

Mjesečnik prav. dr. br. 1. g. 1906.

Tumačenje vladine naredbe od 11. rujna 1904. br. 67506, glede postupka kod izvoza žira. Kr. državna šumarija u N. zaplijenila je žiron natovareni brod vlastništvo tvrdke G. i R. iz S., koji je ova kupila u Bosni, ter podjedno na osnovu vladine naredbe od 11. rujna 1904. br. 67706. odredila zaplienu i dražbu. Zapliena obavljena je dne 4. studenoga pr. g. a dražba na 6. studenoga u 3 sata poslije podne. Jer unatoč protesta napomenute tvrdke, državna šumarija nije htjela odustati od dražbe, a niti onda kad joj ona i brzojav vladin dopriniela, da se dražba imade obustaviti, položila je tvrdka jamčevinu od 6796 K. 60 fil., a osim toga i trošak postupka sa iznosom od 100 K. Na podnešenu prijavu državne šumarije proti tvrdci G. i R. radi prekršaja vladine naredbe od 11. rujna 1904. br. 67.885 naročito §§-a 5., 7. i 8. govoreće o postupku kod izvoza žira, rješena je tuženica po kot. oblasti u N. presudom od 6. prosinca 1904. br. 14.885 imputirane joj krivnje i kazne, dočim je kr. državna šumarija u N. presudjena, da joj povrati preuzetu jamčevinu od 6796 K. 60 fil., a osim toga, da odšteti rečenoj tvrdci trošak postupka sa iznosom od 100 K. dočim glede ostalih odstetnih zahtjeva tvrdka G. i R. odpućena na redoviti put pravde.

Povodom priziva ravnateljstva erarnih posala u Z. petvrdila je kr. žup. oblast u P. rješenjem od 26. siječnja 1905. br. 153. prvomolbenu presudu u koliko se tvrdka G. i R. odriešuje krivnje i kazne §§-a 5., 7. i 8. prije spomenute vladine naredbe, a državna šumarija presudjuje na nošenje troška postupka sa 100 K., nu preinačila je onu točku presude, kojom je naloženo državnoj šumariji, da primljenu jamčevinu na dan obaviti se imajuće dražba sa iznosom od 6796 K. 60 fil. tvrdci povrati, te ju (tvrdku) uputila na put gradjanske pravde.

Razlozi te drugomolbene odluke jesu:

Kr. državna šumarija u N. zaustavila je žiron natovareni brod i odredila njegovu prodaju zato, što žir nije bio providjen pravnim izpravama, te što se temeljito sumnja, da taj žir potiče iz šumah kr. šumskoga erara i iz šumah G.-ške imovne obćine, što ali ne stoji. Rečena tvrdka bila je providjena izvornim računima bosanskih trgovaca, od kojih je kupila žir, obliženim sa certifikatima kot. ureda u Bosanskoj Gradiški od 23. listopada 1904. br. 11215, 23 listopada 1904. br. 11.257 i od 1. studenoga 1904. 11610, koji se certifikati ovdje svakako moraju respektirati.

Sumnja napomenute državne šumarije, da zaplijenjeni žir potiče iz njezinih šuma i iz šuma g.-ške imovne obćine, nije smjela imati po citiranoj naredbi za posliedicu zaplienu žira tim manje, što je doprinesenim računima po tvrdci G. dokazano, da je ona od bosanskih oblastnim certifikatima providjenih trgovaca nakupovala žir, koji je prema tome već zatečen u trećoj ruci.

Na kakav su način došli bosanski trgovci do žira prodanog tvrdci G. i R., nije dužnost same tužene tvrdke dokazivati, već u koliko je napomenuta šumarija držala, da žiteljstvo s ovkraj Save kriomčari žir iz državnih i imovinskih šumah preko u Bosnu, mogla se je obratiti pravovremeno na bosanske oblasti za posredovanje.

Tvrdka dakle G. i dr. došla u posjed zaplijenjenoga žira na legalni način i to trgovackim poslom, i nije joj smjelo, — svakako ne po ustanova ponovno citirane vladine naredbe broj 67.506 već s obzirom na okolnost, što je žir de facto kupljen i tovaren u Bosni, gdje ta naredba kreposti nema — stavljati zaprieka u pogledu dopreme u odredište, naime S., gdje napomenuta tvrdka imade svoju trgovacku poslovnicu i skladište.

Prizivni navod, da je tužena tvrdka bila dužna izhoditi si ovozemsku oblastnu generalnu izvoznicu prije dopreme kupljenoga u Bosni žira u svoje skladište u S., ne stoji, jer nadležna ovozemska oblast nebi bila niti mogla obaviti propisano u §. 5. cit. naredbe uredovanje, koje se imade bezuvjetno prije izdanja generalne izvoznice poduzeti, pošto propisanih izvida kao i mjerena žira u Bosni samoj ne bi bila smjela preduzimati. Ako se još uvaži, da alineja prva citiranoga §. 5. izrično propisuje, da kupac žira tek tada može zatražiti generalnu izvoznicu, kad sakupljeni žir sa skladišta dalje (u nazočnom slučaju iz S.) odpremati želi, jasno je, da je taj nazor priziva krivo shvaćen, a obrazloženje presude na propisu §. 5. citirane naredbe utemeljeno.

Pošto prema tome o prekršaju ustanova vladine naredbe ex 1904. br. 67.506 u nazočnom slučaju govora biti ne može, to je valjalo prvi molbenu presudu u tom dielu potvrditi, a ne manje i glede nošenja posfupovnih troškova, jer ih državna šumarija svojim postupkom prouzročila.

Što se tiče drugoga diela presude glede povratka jamčevine, to se je podnešeni priziv morao uvažiti i u tom dielu presuda dokinuti te stranke uputiti na gradjanski sud i to s razloga; što koli zapliena toli i dražba zaplijenjepoga žira nije obavljena uz intervenciju kot. oblasti, a nije niti jamčevina na njezin poziv položena, pa se uzeti mora, da je položenje jamčevine uzsliedilo uslijed medjusobnog sporazumka obiju stranaka, pak u koliko tej sporazumak jedna od tih stranaka sada napada, nisu za rješenje takovih sporova pozvane upravne oblasti već gradjanski sud, pred koji forum mogla bi spasti i odluka glede te svote i u onom slučaju, ako bi tužiteljici uspjelo dokazati podignutom jur kaznenom prijavom kradju — navodno njezinog žira.

Povodom dalnjega priziva odnosno predstavke šumskoga erara zastupanog po zastupniku erarnih pravnih posala kao i priziva tvrdke

G. i R. zastupane po odvjetniku dr. J. F., potvrđila je kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove, vrhovnom rješitbom od 5. srpnja 1905. br. 42.289 obe niže presude uz obrazložbu sadržanu u drugomolbenom rješenju, jer je predmet prema stanju razpravnih spisa i prema zakonskim propisima u redu rješen, nu ureda radi preinačila je onaj dio doljnomolbenih presuda glede postupovnog troška, te je rješila kr. kotarsku šumariju u N. dužnosti plateža tog troška od 100 K. i to iz razloga, što taj dio presude nije osnovan i jer se za taj slučaj ne može uporabiti ustanova §. 23. šumskoga zakona, koja govori jedino o povjerenstvenom oblastnom trošku, a postupak u prekršajih šumskoga zakona provadja se po §. 69. š. z. ureda radi, te se oštećeni prijavitelj nema smatrati privatnim tužiteljem nego samo privatnim učesnikom. Prijava potonjega ne može se označiti u ovom slučaju lažnom, dakle nema mesta ni analognoj uporabi §. 321. k. p.

Podjedno je preinačila onaj dio nižih presuda glede jamčevine te odredila, da upitnu jamčevinu po odbitku iznosa od 21 K. 60 fil. imade kr. državni šumski erar povratiti tvrdei G i R. i to iz razloga: Glasom dražbenog zapisnika od 6. studena 1904. položila je tvrtka G. i R. jamčevinu od 6796 K. 60 fil. u svrhu, da bude obustavljena dražba zapljenjenoga žira i da joj isti bude izdan na slobodno razpolaganje.

Jamčevina ova zamjenila je dakle zapljenjeni predmet odnosno kupovninu, koja bi se dražbom postigla, pak bi se zato jamčevina imala upotrijebiti u onu svrhu, u koju bi se upotrijebila bila samo zapljenjena stvar ili polučena kupovnina, da je optužena tvrdka pronadjena krivom prekršaja, kojom je obtužena. Pošto je pako nižemolbenim presudama obtužena tvrdka rješena imputiranoga joj prekršaja, to je položena jamčevina izgubila pomenutu svoju svrhu, te se ne smije dalje pridržati, kao što se nebi mogao pridržati niti zapljenjeni šumski proizvod, u mjesto koga je ista položena. Stoga je opradana stavka prvomolbene presude, kojom je naložen povratak ove jamčevine (osim iznosa od 21 K. 60 fil.) stoma ipak opaskom, da se povratak iste ne nalaže kr. šumariji, nego šumskom eraru, budući se ista u njegovu pologu nalazi. Iznos od 21 K. 60 fil. odnosi se ne na troškove manipulacije sa žironom i na konzerviranje istoga, dakle na očitu korist samoga vlastika pa ga je ovaj i dužan trpitи

U „Mjesečniku“ priobčio *U Pažameta*.

Različite viesti.

Broj šumarsko upravnoga činovništva u Hrvatskoj i Slavoniji. Sveukupni broj u Hrvatskoj i Slavoniji službajućeg šumarsko-tehničkoga osoblja iznaša: Autonomna politička šumarsko tehnička uprava

broji ukupno 83 šumarskih tehničaru (11 kod kr. zemaljske vlade, 8 žup. šum. nadzornika, 49 kot. šumara i 12 šumarskih vježbenika i 3 nastavnika na šum. akademiji). — Status šumarskih činovnika, kod imovnih obćina područja bivše vojne Krajine namješteno je sada ukupno 130 šumarskih tehničara razne kategorije, a kod vlastelinstva, biskupija, kaptola, gradskih i inih obćina i t. d. namješteno je i opet 130 šumarskih tehničara, sve u k u p n i s t a t u s s l u ž b u j u c i h š u m a r s k i h tehničara, u Hrvatskoj i Slavoniji iznaša dakle po tom već sada okruglom 420 osoba, nejma međutim dvojbe, da taj broj ni iz daleka ne odgovara i sibilnoj potrebi službe i uprave — kao ni zahtjevom i u istinu intenzivnog racionalnog šumskog gospodarenja. Napose kod državne šumske uprave, a i mnogih imovnih obćina — valjalo bi broj koštarskih šumara malo ne i podvostručiti, da osoblje to i zbilja uzmogne u potpunoj mjeri zadovoljiti svom zadatku — a ni kod političke uprave — neodgovara sadanji broj od 49 kr. kot. šumara ni iz daleka sibilnoj potrebi i zahtjevom obsežne službe, dok su na pr. u cijeloj ličko-krbavskoj županiji tek dva takova tehničara namještena, a svakako bi se morao i broj šumarskih nastavnika i asistenta na šumarskoj akademiji, u interesu stvari i nauke od sadanjih dviju učitelja i jednog asistenta, već i prema samom rasporedu pojedinih nastavnih hrpa, povisiti bar na četiri učitelja i četiri asistenta, (naime jedan profesor za sadjenje i gojenje šuma pošumljenje krasa, šumarsku botaniku, bolesti i anatomiju šumskog drveća. — Jedan za uporabu šuma, šumarsko mehaničku tehnologiju, šumarsko strojarsvo, šumarsku cesto i vo dogradnju, graditeljstvo i bujičarstvo, a jedan za dendrometriju, računanje vrednosti šuma, statiku, uređenje šuma, i šumsku mjeračinu, a uza sve to ostali bi onda još sliedeći takodjer šumski predmeti: povjest i literatura šumarstva, šumarska statistika, šumarsko uredovanje i računovodstvo — šumarsko tlocrtno risanje, šumska uprava — i državno šumarsko upravoslovje.

U istinu bi dakle Hrvatska i Slavonija trebalo za svojih 1,530.000 hektara šume u mjesto sadanjih 430-status od kojih 460—500 šumarskih tehničara. Izražnjenih i na novo popuniti se imajući mjesta imade sada u Hrvatskoj i Slavoniji godimice proprečno 14—18.

Zakon o ribarstvu u sladkim vodama u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji. Zemaljski je sabor nedavno razpravio i prihvatio po kr. zemaljskoj vladi na pretres predloženu mu osnovu zakona o ribarstvu. Osnova imade sedam poglavja i 74 paragrafa. U prvom redu određuje, da se imade osnovati posebni ribolovni kataster kod zemaljske vlade, kojim će se voditi očeviđnost ob ovlaštenicima na ribolov.

Za riešavanje pitanja glede ovlaštenja na izvršivanje ribolovnoga prava ustrojiti će se posebna povjerenstva kod svake županijske oblasti „za uredjenje ribolovnih prava“. U drugoj i poslednjoj molbi odlučivati će o tom „kr. zemaljsko povjerenstvo za uredjenje ribolovnih prava u Zagrebu“. Priopore glede prava ribolova, odnosno glede izvršivanja toga prava riešavaju upravne oblasti u redovitom molbenom tečaju.

Ribolovnice, kao izkaznica za vlastnike ribolova, izdavati će kot. oblast.

Što se tiče šteta uslied pristupa k vodi, vučenja mreže iz vode i bacanja u vodu u obće šteta nastalih uslied toga, nadležne su o tomu razpravljati upravne oblasti prema zakonu o poljskom redarstvu, nu ujedno se ovlašteniku ribolova osjegurava pravo pristupa k vodi u svrhu izvršivanja svoga prava ribolova.

U zatvorenim vodama, kao što su umjetni ribnjaci, te vode okružene zemljištem jednoga vlastnika, ili više suvlastnika, dok ga ovi zajednički uživaju, može onaj, koji je ovlašten na ribolov, vršiti neograničeno svoje pravo ribolova. Sve ostale vode jesu otvorene, u kojima mogu loviti ili pojedini ovlaštenici, ili udruženi prema stegama ovoga zakona, da se tim ne vredaju načela racionalnoga ribarenja ili interesi susjednih posjednika. Upravne obćine vrše ovo pravo putem zakupa, ili po posebnim u tu svrhu namještenim osobama. O tom, da li će se u takovim vodištima moći vršiti ribolov individualno, ili samo po kojoj udruzi, opredjeljivati će zemaljska vlada.

Za unapredjivanje ribogojstva stavljena su izgled nagradjivanja ribogojaca, a za zaštitu ribolova, moći će ribolovni ovlaštenici postavljati posebne čuvare ribolova analogno propisima za poljare.

Zabranu ribolova, — lovostaje opredjeljivati će zemaljska vlada i to za vrieme mriestenja dotične vrsti riba, nu ne na dulje od 60 dana godimice, a ona može ustanoviti i najmanju mjeru, izpod koje se u otvorenim vodama pojedine vrsti riba ne smiju loviti. Za prodaju riba iz zatvorenih voda i u vrieme lovostaje uvesti će se posebne izkaznice, što će ih obćine izdavati. — Za rake se opredjeljuje lovostaja od 1. listopada do 15. svibnja.

Vlada može odrediti i obćenitu lovostaju za vrieme mreštenja gospodarstveno važnijih riba, a može na tri godine zabraniti u cijelom području kraljevine lovljenje stanovitih vrsti riba, da se tako doskoči tamanjenju istih.

Zabranjuje se: ribarske spreme, kojim su mokra oka uža ili niža od 4 cm., koje zatvaraju preko polovine vodotoka, uporaba omamljivih otrovnih i razprsnjivih sredstava, močenje lana i konoplja, lovljenje po noći, lovljenje riba 30 metara nad i izpod brane i ine slične vodogra-

djevine, odpuštati vodu u t. zv. jarcima u svrhu, da se iz te vode povataju ribe i t. d.

Ribarske udruge mogu ustrojiti ribolovni ovlaštenici stanovitoga vodišta te si u tu svrhu sastaviti pravila, koja odobrava zemaljska vlada. U tim pravilima imade naročito biti uglavljenja svrha, uprava, te način postizavanja svrhe. Vlada si je pridržala pravo odobravati zaključke glavne skupštine o promjeni pravila, o razvrgnuću udruge, o sjedinjenju njenom sa drugom, o sastavku ribarske gospodarstvene osnove i dr. Što više, ako udruga nebi izpunjavala svojih dužnosti ili ako većina ovlaštenika ne bi htjela stvoriti udrugu, ima vlada pravo odrediti, da se to pravo ribolova imat će u zakup na 10 godina.

Ako bude u javnom interesu, može vlada u ovim slučajevima, a i na temelju sporazumka sa strankama uzeti i u zakup stanovita ribna lovišta. Vlada uvjetuje poziv njezinoga povjerenika u glavnu skupštinu i sve odborske sjednlice udruge. Ovomu pripada pravo sudjelovati u razpravi, a i uložiti utok na vladu.

Uredjenje plodišta. Postupak za proglašenje kojeg zemljišta plodištem vode dotične kotarske oblasti.

Kaznene ustanove su stroge, jer se globe kreću od 25 do 1000 K., a nadležni su za prekršaje upravne oblasti u svim trim molbama.

„**Lovačko ribarski vjestnik**“ organ hrvatskog društva za gojenje lova i ribarstva u Zagrebu, donaša u broju 2. t. g. sliku predočujući učestnike prošlo godišnje glavne skupštine hrvatsko-slavonskoga šumarskog društva, prigodom na dne 5. rujna p. g. poduzetog izleta u državne šume, za vrijeme odmora pred lovačkim dvorcem na Spačvi.

Komercijalni tečajevi za šumarske činovnike. Češće se već i u Austriji izticalo, kako su državni šumarski činovnici, duduše u tehničkom i upravnom pogledu izvrstno izobraženi, nu da im s druge strane ipak više — puta manjka i ona trgovacka spremna, koja je potrebna svagdje gdje se šumsko gospodarstvo želi voditi na način koji odgovara zahtjevom modernog trgovackog života.

Da se i toj nestaćici doskoći, namjerava c. i kr. ministarstvo poljoprivrede u Beču, od sada prirediti godimice posebne, kroz više mjeseci trajuće tečajeve, na kojima se bude po napose zaato sposobljenim silama, predavao niz u komercijalnom pogledu važnih predmeta (predočbe šumarske proizvodnje, drvarske trgovine, drvarske industrije i poslovanje na pilanama, nauka o robi i trgovini, trgovacka korespondencija, nauk o prometu, carini i pravno upravnim odnošajima). Prvi je tečaj odmijeren na tri mjeseca, te bi imao stupiti u život već sa 1. ožujkom t. g. Za vrijeme trajanja tečaja kao i po zaključku istoga imali bi se poduzeti

posjeti važnijih drvotrošećih tvornica i poduzeća — eventualno i naučna putovanja na važnija drvarska tržista.

Medjunarodni šumarski i gospodarski kongres, koji se je kako smo to jur u br. 9. Š. l. p. g. objavili, imao ove godine obdržavati u Beču, sastati će se prema zaključku eksekutivnoga odbora od 15. prosinca tek o duhomima g. 1907. — u koliko se je odbor osvjedočio, da s obzirom na mnogobrojne predradnje i ine poslove — takove nikako prije toga vremena nebi mogao svrsi shodno i pravodobno riešiti. Na čelu eksekutivnoga odbora jest česki velikaš i veleposjednik knez Karlo Auersperg. Pobližji program i po nas važnog tog sastanka priobčiti ćemo svojedobno.

O radnjama oko pošumljenja kraških goljeti. U području senjskog šumarskog nadzorništva u g. 1904. donaša izvješće senjske trg. obrt. komore za g. 1903./04. sljedeće podatke: Zagajene površine zapremaju 14.844 kat. jutara — kojima je g. 1904. pridruženo na novo još oko 200 jutara. Zasadjeno je g. 1904. u tim branjevinama ukupno 71.600 kom. crnoga bora, 500 kom. Pinus paroliana, 13.200 komada briesta, 3 700 komada crnoga graba, 17.500 komada crnoga jasena, 1.000 komada koprivića, 61.000 vrbovih ključića ili ukupno 168.500 komada raznih biljka, zatim još 10 hl. žira.

Troškovi sadnje iznosili su 2.322 krune, — a za poslednjih pet godina ukupno 19.951 krunu, za odgoj biljka u samom centralnom biljevištu u Sv. Mihovilu izdano je g. 1904. ukupno 2.274 krune, a u pet poslednjih godina ukupno 14.712 kruna.

Osim toga izdano je iz gori rečenog centralnog biljevišta g. 1904. po višoj odredbi raznim inim strankama i obćinama ukupno 1.369.500 komada biljka — odnosno za poslednjih pet godina 6.746.385 komada sadjenica i 145.300 komada vrbovih ključeca.

Smrčev prelac. Njemački pisac i stručar šumarnik Ailenfeld u Lajserbachu u Saskoj, ustanovio je, da se je za vrieme prošlogodišnje velike suše — po svoj Saskoj, uz mnoge ine šumam štetne zareznike, po tamošnjim boricima, takodjer i smrčev prelac (*Tortrix Grapholita strobilela L.*) pojavio u vanredno velikom broju, ter time postao osjetljivo štetan. Maleni taj leptirić snese svoja jajašca, njih 2—6 komada — u svibnju — lipnju — na borove šešarice. U mjesecu srpnju pogrize se onda gusjenica u šešaricu, te iz prva hrani, obično ako je vrieme povoljno, do mjeseca studena sržom šešarice — ali ipak pri tom ne ostavlja ni sjemena listke kao ni samo sjeme na miru. Gusjenica je 11 mm. dugačka, imade 16 nogu, plosnato tijelo, žuto biele boje, sa sjajno mrkom glavom i vratnikom. Ona prezimi šešarki, gdje onda odmah u proljeće i opet nastavlja žderez. U ožujku ili travnju se uča-

huri, a u svibnju izleti leptir. Ozledjivanjem se tim šešarice iskrive i smolom zaliju, tako da izgledaju kao da suze, a to je onda i znak bolesti. Usljed toga onda ne može sjeme dozrijeti, niti se šešarka osloboodi čahure — a pošto je smolom oblivena to se ni ne otvara.

Pošto borovi česeri vise, to čahura leži u njoj uspravno t. j. glavom okrenuto prema držki. Postotak se dobrote sjemena smanjuje tim na $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{3}$, jer usljed toga ostaje mnogo gluhog sjemena.

U družtvu s ovim prelcem dolazi onda još i druga malena vrst ličinke za koju Ailenfeld drži da je „Anobium Abietis“, koja takodjer šešarici, a napose sjemene liske i sjemenje stabalja u velike uništije.

„Kubikator“ zove se najnoviji aperat, izumljen u svrhu točnog i brzog proračunanja kubičnih sadržaja deblovine. Aparat radi deset puta brže od ma kojeg račundjije i pomoćnih skrižaljka. Ovim se aparatom može za jedan sat isti posao svladati, za koji inače jedva pol do jedan cieli dan dosiže. Izradba stroja vanredno je solidna, dakle i trajna. — Rukovanje s njim s kroz jednostavno i spretno. Ciena je aparatu br. 1. sa razdiobom za debla 0·20 do 20 m duljine (sa razlikom od 0·20 m. i oznakom polovina metra — te promjere od 6 cm. do 75 cm.) K. 35 u jednostavnoj — a K. 42 u elegantnoj opremi. Kubikator br. 2. sa kazalom za debla od 0·10—20 m. duljine (razlikom od 0·10 m.) i promjerom od 6—75 cm. stoji K. 42, odnosno u elegantnoj opremi K. 55., a dobiva se kod tvorničara Franje Zimmersa u Beču (4/1 Wienstrasse 21.), koji daje i sva ostala razjašnjenja i upute.

Dva nova šumsko trgovачka lista — „Kroatischer Holzwurm“ i „Agramer Sonn- und Montags Zeitung“, počeo je mjeseca veljače t. g. u Zagrebu izdavati inžinir Emil Fassel. (Trenkova ulica br. 12). Svakomu od njih godišnja pretplata iznasa K 12., prvi će izlaziti svakog 1. 8. 15. i 22. u mjesecu, a drugi svake nedjelje na večer; od prije pako već izlaze u Zagrebu „Kroatisch-slavonische Holz-Zeitung“, svakog 3. i 18. u mjesecu — i „Handels Loyd“. — Svakako za naše prilike toga skoro i odviše.

U stvari spomendara za pokojnog profesora Dragutina Hlavu, molim svu onu gg. drugove i kolege bivše Križevčane, koji se na strani 37. ovoga lista po meni objelodanjenome pozivu odazvati kane, da mi taj svoj naum, kao i sve ostale svoje možebitne želje ili predloge, u interesu stvari, kao i radi daljnog nastojanja u tom predmetu izvole neposredno a što prije ovamo obratiti

U Petrinji, 23. veljače 1906.

Vinko Benak, šumarnik.

Oglas dražbe.

Temeljem dozvole kr. zemalj. vlade od 2. kolovoza 1905. broj 52675, te ovlasti upravnoga odbora županije virovitičke od 14./II. 1906. broj 1571 u. o. od 1905. obdržavat će se u uredu kr. kotarske oblasti u Djakovu dana 31. ožujka u 10 sati prije podne javna pismena dražba vrhu 560 komada hrastovih stabala nalazećih se u šumi Bakunovac zem. zaj. Preslatinci udaljena od zeljezničke postaje Djakovo 16 kilometara.

Hrastova stabla procijenjena su na 21359 K. 38 fil., a izvozni rok traje od 1. studena 1906. od 31. ožujka 1907.

Posebni dražbeni uvjeti mogu se vidjeti za vrieme uredovnih sati kod potpisate kr. kotarske oblasti.

Djakovo, 20. veljače 1906.

Kr. kotarska oblast u Djakovu.

Kr. kotarski predstojnik : Dr. Vuković v. r.

Sadržaj.

Reambulacija šumskih medja. Od V. Dojkovića	81—85
Statističko procjenbeni podaci o sjećini „Boljkovo“. Priobćuje G. Kuzma	85—91
O šiskama grmlja i drveća i njihovim uzročnicima. Od A. Ugrenovića ml.	91—101
Listak. Društvene vesti	101—102
Osobne vesti	102—103
Promet i trgovina	103—105
Iz upravne prakse — (načelna riešenja).	105—115
Različite vesti: Broj šumarsko upravnoga činovništva u Hrvatskoj i Slavoniji. — Zakon o ribarstvu. — Lovačko ribarski viestnik. — Komercijalni tečajevi u Beču za šumske činovnike. — Međunarodni šumarsko gospodarski kongres u Beču. — Radnje oko pošumljivanja našeg primorskog krasa. — Kubikator. — Dva nova šumsko trgovačka lista. — Objava u stvari spomendara za pokojnog profesora D. Hlavu	115—120
Prilog. (Lugarski viestnik.) Riedka lovina. Priobćuje Rud. pl. Rukavina. — Čuvajmo bukove šume. — Različite vesti: Umro. — Tužne posljedice otpora. — Lovina cara Vilima II. — Hrvatski šumski radnici u Španiji. — Površina šuma u Europi. — Nesreća s nabijenom puškom. — Najjača jela u Njemačkoj.	

Oglas.

Na zemaljskoj domeni Božjakovini prodaje se tekom proljeća ove godine sljedeće bilje.

A) Uresno bilje:

Vrst biljkah	Koliko go- dišnj? .	Visina u cm.	Ciena za			
			100 komada		1 komad	
			K	fil.	K	fil.
Buxus Sempervirens u obliku krugje	3	20	10	—	—	15
" " " " "	2	10	5	—	—	08
Catalpa bignonia	4	200	20	—	—	30
Acer negundo (Javor)	6	300	40	—	—	50
Aesculus hippocastanea (divlji kesten)	2	60	4	—	—	—
" " " " "	1	30	2	—	—	—

B) Šumsko bilje:

Vrst biljkah	Koliko go- dišnjih	Visina u cm.	Ciena š 100 komada	
			K	fil.
Alnus incana (Jalša)	5	400	20	—
Fraxinus excelsior (Jasen)	3	100	10	—
Abies (Picea) excelsa	3	40	4	—
Pinus austriaca, nigra (Bor)	4	50—100	10	—
" " " " "	1	10	1	—
" " " " "	2	30	3	—
" " " " "	3	30	5	—
" " " " "	4	100	10	—
Quercus pedunculata (Hrast)	3	200	10	—
" " " " "	3	100	8	—
" " " " "	2	50—80	5	—
" " " " "	2	20—50	3	—
Robinia pseudoacacia I. qual (akacija bagrem) .	4	400	12	—
" " " " "	4	300	10	—
" " " " "	3	280—500	8	—
" " " " "	2	100—150	5	—
" " " " "	1	30—50	2	—

Te se bilje šljajaju po redu stizajućih naručba uz pouzeće.

Naručbe prima gospodarsko-strukovni odsjek kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade. (Zagreb, Opatička ulica br. 6).

Škole, župni uređi, parohijalna zvaničja, občine, zemljišne zajednice i gospodarska družtva (udruge) mogu te bilje dobiti uz popust od 25% od gore izkazanih cien, ako zato zamole kr. hrv. slav. dalm. zemaljsku vladu, odjel za unutarnje poslove.

Zagreb, 16. veljače 1906.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlast, odjel za unutarnje poslove.